

MAP

AMC/CMC

1937 – 1945

Datum	Bron	Onderwerp	xxx / 1e cmc/avm / xxx	blz
		Deze MAP bevat <i>knipsels</i> over de 1e CMC en AVM – opgericht in 1938		
1938-02-15	LD	De nieuwe melkregeling - Oprichting CMC en AVM		
1938-03-23	LD	Eerste vergadering ConsumptieMelkCentrale		
1938-04-02	VC	Consumptiemelkregeling wettelijk gebied		
1938-04-05	D5R	Consumptiemelkregeling wettelijk gebied		
1938-08-31	NLC	Vergadering Bond v Melkveehouders – onvrede over melkprijs enCMC		
1938-09-20	NLC	Nogmaals Bond v Melkveehouders – ontevredenheid op CMC neemt toe		
1938-10-10	LD	De werking van de consumptiemelkcentrale		
1938-10-26	NLC	Dreigend conflict Bond v Melkveehouders, CMC op de bres voor veehouders		
1938-11-01	LDA	Ingezonden: Ook – kleine - grossiers zijn ontevreden met regeling		
1939				
1939-01-28	NLC	Leidschendam: Vergadering Hol. Mij. v. L. en CBTB... voor veehouders		
1939-01-31	NLD	Z-Hollandsche Bond v. Melkveehouders in Rotterdam bijeen – bezwaren		
1939-02-02	LDA	Katwijk: Vergadering 3 standsorganisaties en B. v. Melkveehouders - CMC		
1939-03-14	LDA	Ter Aar: Vergadering 3 standsorganisaties en B. v. Melkveehouders - CMC		
1939-04-05	WW	Jubileum: Eén jaar bestaan CMC		
1939-08-07	MC	Verplichte levering op vetgehalte		
1939-10-03	LDA	Eerste alg. vergadering C.M.C in De Haag		
1939-11-04	MC	Bond van melkveehouders protesteert tegen melkprijbsbepaling		
1939-11-10	LDA	Vergadering: <i>Bond van Melkveehouders</i> , Zuid-Holland, te Rotterdam		
1940				
1940-11-09		Amsterdam: Melkveehouders standaardisatie consumptiemelk besproken		
1940-11-22		Oprichtingsvergadering AVM afdeling Leiden		
1941				
1941-01-22		AVM directeur Blink, over het nut van de AVM in deze tijd		
		WOII in speciale MAP		
1946				
1946-05-13	LD	Leiden: Melkveehouders vragen verhoging van de melkprijs		
1946-05-23	LD	Lisse: Melkveehouders vragen verhoging van de melkprijs		
BIJLAGEN				
bijlage-1		Deel uit gedenkboek 25 Jr. AVM Zuid Nederland		
bijlage-2a		Historisch gedeelte uit „25 Jr. CMC 1970” 1938 t/m 1940		
bijlage-2b		Historisch gedeelte uit „25 Jr. CMC 1970” 1940 t/m 1970		

DE NIEUWE MELKREGELING. Oprichting CMC en AVM

Vergadering in „Den Burcht”.

In den foyer van hotel „Den Burcht” is hedenmorgen een vergadering gehouden.

Uitgaande van de Consumptie-Melkcentrale waar de heeren Jac. Biemond uit Bleiswijk en A. P. L. van der Burg uit Rotterdam zouden spreken over het onderwerp De nieuwe melkregeling ingaande 3 April 1938”. Laatstgenoemde was evenwel verhinderd. Er bestond voor deze vergadering grooie belangstelling.

De voorzitter van het district Leiden, de heer C. van Vliet, heette allen welkom, inzonderheid den heer Blemond lid van het hoofdbestuur, een der meest tot spreken bevoegde personen op dit gebied in ons land en hield een korte inleiding, waarna de heer Blemond het woord verkreeg.

Spr. toonde allereerst de noodzakelijkheid van een algemeene regeling aan om vervolgens de belangrijkste richtlijnen aan te geven.

De huidige regeling, welke van 1933 dateert heeft ongetwijfeld vele boeren door een moeilijken tijd heengeholpen, doch zij had ook ernstige gebreken, doordat zij niet was aangepast aan de eischen van het bedrijfsleven en daardoor was verouderd. Bij de beoordeeling van de nieuwe regeling moet men haar niet vergelijken met de oude. Men stond eenvoudig voor de keuze: geen regeling of een regeling welke door de veehouders zelf wordt uitgevoerd.

De algemeene zuiveltoestand is in den laatsten tijd aanmerkelijk verbeterd, mede door de mogelijkheid om een groote hoeveelheid ondermelk - circa 1 milliard liter per jaar - te verwerken tot kunstwol.

De prijs is in het laatste halfjaar zelfs tot boven den richtprijs gestegen. Zou dus de regeling kunnen worden afgeschaft? Spr. beantwoordt die vraag ontkennend, omdat de algemeene maatschappelijke toestand in vergelijking tot vroeger sterk gewijzigd is.

De huidige toestand en het belang der veehouders eischen, dat zij zich organiseeren en de nieuwe regeling dwingt hen daartoe. De grondslag van de ordeningsgedachte in den landbouw is, de vorming van collectieve groepen, die coöperatief haar producten ten verkoop aanbieden.

Alle veehouders, die hun consumptiemelk willen verkoopen en binnen het vastgestelde rayon wonen, kunnen zich bij de C.M.C. aansluiten. De aangeslotenen kunnen slechts via hun organisatie invloed uitoefenen en verbinden zich telkenmale voor den tijd van één jaar.

Het district, waartoe Leiden en omgeving behoort is onderverdeeld in zeven verkoopbureaux, waarvan Leiden er een is. Deze verkoopbureaux hebben tot taak, zooals het woord aangeeft, de melk te verkoopen of, in eerste instantie te zorgen voor de toewijzing der consumptiemelk. Hun taak wordt verder bepaald door twee richtlijnen: 1e. zooveel mogelijk streven naar handhaving der bestaande relaties en 2e. een zoo economisch mogelijke indeeling. De veehouders hebben alleen verplichtingen tegenover de C.M.C., aan welk lichaam zij de consumptiemelk leveren.

De industriemelk zal in de verschillende verkoop-bureaux in in vrije concurrentie coöperatief worden geveild.

De nieuwe regeling zal minder ambtenaren noodig maken doordat de veehouders zelf controleerend optreden.

De situatie is dus zoo: de veehouders leveren aan de C.M.C., deze bepaalt den prijs in overleg met de Alg. Ver. voor Melkvoorziening (A.V.M.), die de melk op haar beurt distribueert onder de handelaren. Wederkeerig bestaat het recht van controle, terwijl de kosten gezamenlijk door beide bedrijfsgroepen worden gedragen.

Bij de prijsbepaling heeft de minister zich het veto-recht op den prijs voorbehouden, zoodat de consument niet de dupe kan worden van een belangenovereenkomst tusschen boeren en handel. Ingeval geen overeenstemming wordt bereikt, bestaat de mogelijkheid van arbitrage. Spr. ging daarna uitvoerig in op verschillende details van de regeling, waarbij hij onder instemming der vergadering mededeelde van de regeering- toezegging te hebben ontvangen van verschillende faciliteiten ten opzichte van de consumptiemelkers. De heer Biemond besloot zijn betoog met een opwekking tot solidariteit teneinde deze regeling, welke verschillende gunstige perspectieven biedt, te doen slagen

Van de gelegenheid tot het stellen van vragen, werd een zeer druk gebruik gemaakt. De heer Biemond beantwoordde de vragenstellers, waarna de heer van Vliet de vergadering sloot, ander dank aan den spreker en voor de opkomst.

CONSUMPTIE-MELK-CENTRALE (C.M.C.).

De consumptie-melk-centrale heeft haar eerste buitengewone algemeene vergadering gehouden in „Pulchri-Studio” te Den Haag. In zijn openingsrede heette de voorzitter, de heer A. J. de Goeij, ir. H. G. A. Leignes Bakhoven, als vertegenwoordiger van den directeur-generaal van den landbouw, dr. ir. P. N. Boekel als vertegenwoordiger van den regeeringscommissaris voor den akkerbouw en de veehouderij en de vertegenwoordigers van de centrale landbouworganisaties hartelijk welkom.

Hierna het woord richtend tot Ir. T. P. Huisman, dankte spr. dezen voor de hulp, welke de C.M.C. van hem heeft mogen ontvangen bij de voorbereiding en de totstandkoming der C.M.C.

Vervolgens gaf spr. een historisch overzicht van de consumptie-melkregeling sedert 1933, alsmede van de wordingsgeschiedenis der C.M.C.

Vervolgens was het woord aan ir. H. G. A. Leignes Bakhoven, die dit grootsch opgezette werk een ordenings-experiment noemde. Dit experiment moet slagen, aldus spr., anders zouden de gevolgen funest zijn voor den landbouw.

Dr. P. M. Boekel, daarna het woord verkrijgend, deelde mede, dat hij zeer veel belang in de vereeniging stelt, omdat hij van het begin der consumptiemelk-maatregelen bemoeiingen heeft gehad met de kwaliteits-verbetering van de melk. In deze verbetering is een belang van den consument gelegen. Het systeem van kwaliteits-betaling heeft tot resultaat, dat men met trots de veestallen kan laten zien.

De heer van der. Heuvel, namens de centrale landbouw organisaties sprekend. was verheugd over hetgeen hier vandaag gebeurde. Het streven van de regeering om de crisismaatregelen over te hevelen naar de desbetreffende organisaties juichte hij toe en bij was van meening, dat het slagen van dezen arbeid van, groot belang is voor den landbouw. Hij eindigde met zijn warme hulde en groote bewondering namens de centrale landbouw organisaties uit te spreken voor de enorme hoeveelheid arbeid, welke het bestuur der C.M.C. In de laatste maanden heeft verricht.

Hierna ging de vergadering in huishoudelijke zitting over.

CONSUMPTIEMELKREGELING WETTELIJK GEBIED.

(Ontstaan AVM. en 1e CMC)

In aansluiting op de reeds van bevoegde zijde verschenen publicatie wordt ons door de uit de betrokken bedrijven gevormde organisaties nog het volgende medegedeeld :

Gelijk bekend heeft de minister van economische zaken aanleiding gevonden goed te keuren dat de overheidsbemoeiingen met de consumptiemelk met ingang van het per 3 April a.s. aanvangende melkjaar geheel zullen vervallen en dat op dien datum door organisaties van belanghebbenden zelf een nieuwe consumptiemelkregeling ter hand wordt genomen.

Deze organisaties zijn de **ConsumptieMelk-Centrale** en de **Algemeene Vereeniging voor Melkvoorziening**. Leden van de eerstgenoemde vereeniging zijn de in de provincies Noord- en Zuid-Holland en Utrecht bestaande *bonden van melkveehouders*, alsmede de in deze gebieden werkzame organisaties, behoorende tot de drie centrale landbouw-organisaties, benevens de melkveilingen. In de tweede vereeniging zijn vertegenwoordigd de verschillende algemeene organisaties van den melkhandel, nl. de *melkinrichtingen*, de *melkcentrales*, de *melkslijters*, de *melkgrossiers* en de *industrie*, welke zuivel- en melkproducten bereidt.

De nieuwe consumptiemelkregeling komt in hoofdzaak hierop neer, dat melkveehouders, die hun melk afleveren voor de consumptie in het z.g. wettelijk gebied en handelaren in consumptiemelk en nevenproducten in dit gebied voor de uitoefening van hun bedrijf toestemming dienen te hebben van hun hierboven vermelde organisaties. Voorts zal een belangrijk punt der nieuwe regeling hierin bestaan, dat de z.g. regeeringscontracten, zooals deze bij de regeling der zuivelcentrale bestaan, zullen komen te vervallen en dat de regeling, volgens welke het mogelijk was z.g. industriemelk tegen betaling van een afdracht in consumptie te brengen, eveneens zal verdwijnen.

Evenals onder de zuivelcentrale zal ook thans een regeling der betaling van de melk naar kwaliteit worden getroffen. Het stelsel der toekenning van t.b.c.-premies en de regeling der bedrijfsinspecties en erkende consumptiemelkbedrijven zullen gehandhaafd blijven en waar mogelijk verder worden uitgebreid. Ook op het terrein van den melkhandel zal aan kwaliteit en hygiëne verscherpte aandacht worden geschonken. De uitvoering van de materie wordt opgedragen aan de door de beide genoemde organisaties te erkennen melkcontrôlestations.

Wat betreft den omvang van het z.g. wettelijk gebied waarvoor deze regeling geldt, kan worden medegedeeld, dat de thans wettelijk aangewezen gemeenten waarschijnlijk met eenige zullen worden uitgebreid, waar de overgrote meerderheid van belanghebbenden zich voor aansluiting bij de nieuwe regeling heeft verklaard.

Het is derhalve voor de bij den melkhandel in het wettelijk gebied betrokken personen noodzakelijk, willen zij na 3 April a.s. in staat zijn hun bedrijf te blijven uitoefenen, dat zij zich ten spoedigste tot de A.V.M., 2e Schuytstraat 332, Den Haag wenden - voor zoover zulks althans nog niet is geschied - ten einde de vereischte toestemming dezer vereeniging te verkrijgen. Hetzelfde geldt voor de veehouders, die hun melk voor consumptiedoeleinden in bedoeld gebied willen leveren en blijven leveren met betrekking tot de *consumptie-melk-centrale*, welke is gevestigd Amaliastraat 7, Den Haag. Bij genoemde vereenigingen zijn tevens alle verdere gewenschte inlichtingen te verkrijgen. Ten slotte zij er de aandacht van belanghebbenden op gevestigd, dat de minister te kennen heeft gegeven, dat het vermoedelijk niet in zijn voorne-

men ligt om over te gaan tot goedkeuring van z.g. buitenwettelijke consumptiemelkregelingen, welke zijn, of eventueel worden voorgesteld door andere vereenigingen voor gemeenten, liggende binnen het in de statuten der consumptiemelk-centrale omschreven werkgebied van laatstgenoemde vereeniging.

Nieuwe Leidsche Courant, 1938-04-02; p.1/16

Consumptiemelkregeling

In het z.g. wettelijk gebied

Zoals men zal weten is de consumptiemelkregeling een eerste begin van de toepassing der z.g. ordening, m.a.w. dat hier leveranciers en distribuanten, dus boeren en handelaars samen optreden.

Daartoe zijn twee organisaties gesticht, de Consumptiemelkcentrale (C.M.C.) (Amaliastr. 7. Den Haag), waarin de boeren, en de *Algemeene Vereeniging voor Melkvoorziening* (A.V.M.), (2e Schuytstraat. 33?, Den Haag), waarin de handel is vereenigd.

Zoowel de aangesloten boeren als de handelaren moeten ieder van hun organisatie schriftelijke toestemming hebben dat ze consumptiemelk mogen afleveren of ontvangen.

Evenals onder de Zuivelcentrale zal ook thans een regeling der betaling van de melk naar kwaliteit worden getroffen. Het stelsel der toekenning van de t.b.c.-premies en de regeling der bedrijfsinspecties en erkende consumptiemelkbedrijven zullen gehandhaafd blijven en waar mogelijk verder worden uitgebreid. Ook op het terrein van den melkhandel zal aan kwaliteit en hygiëne verscherpte aandacht worden geschonken. De uitvoering van de materie wordt opgedragen aan de door de beide genoemde organisaties te erkennen melkcontrolestations

Het z.g. wettelijk gebied zal waarschijnlijk nog met enkele gemeenten worden uitgebreid. Andere z.g. buiten-wettelijke consumptiemelkregelingen zullen waarschijnlijk niet door den minister worden goedgekeurd.

CONSUMPTIEMELKREGELING

DE REGEERINGS CONTRACTEN VERVALLEN

Nieuwe bepalingen met ingang van 1 April van kracht

De uit de betrokken bedrijven gevormde organisaties deelen ons het volgende mede: Gelijk bekend, heeft de minister van oeconomische zaken aanleiding gevonden goed te keuren, dat de overheidsbemoeiingen met de consumptiemelk met ingang van het per 3 April aanvangende melk jaar geheel zullen vervallen en dat op dien datum door organisaties van belanghebbenden zelf een nieuwe consumptiemelkregeling ter hand wordt genomen. Deze organisaties zijn de Consumptiemelk-Centrale en de Alg. Vereeniging voor Melkvoorziening.

Leden van de eerstgenoemde vereeniging zijn de in de provincies Noord- en Zuid-Holland en Utrecht bestaande bonden van melkveehouders, alsmede de in deze gebieden werkzame organisaties, behoorende tot de drie centrale landbouw-organisaties, benevens de melkveilingen.

In de tweede vereeniging zijn vertegenwoordigd de verschillende algemeene organisaties van den melkhandel, nl. de melkinrichtingen, de melkcentrales, de melkslijters, de melkgrossiers en de Industrie, welke zuivel- en melkproducten bereidt.

De nieuwe consumptiemelkregeling komt in hoofdzaak hierop neer, dat melkveehouders, die hun melk afleveren voor de consumptie in het z.g. wettelijk gebied en handelaren in consumptiemelk en nevenproducten in dit gebied voor de uitoefening van hun bedrijf toestemming dienen te hebben van hun hierboven vermelde organisaties. Voorts zal een belangrijk punt der nieuwe regeling hierin bestaan, dat de zg. regeringscontracten, zooals deze bij de regeling der Zuivelcentrale bestaan, zullen komen te vervallen en dat de regeling, volgens welke het mogelijk was zg. industriemelk tegen betaling van een afdracht in consumptie te brengen, eveneens zal verdwijnen.

Evenals onder de Zuivelcentrale zal ook thans een regeling der betaling van de melk naar kwaliteit worden getroffen. Het stelsel der toekenning van t.b.c.-premies en de regeling der bedrijfsinspecties en erkende consumptiemelkbedrijven zullen gehandhaafd blijven en waar mogelijk verder worden uitgebreid. Ook op het terrein van den melkhandel zal aan kwaliteit en hygiëne verscherpte aandacht worden geschonken. De uitvoering van de materie wordt opgedragen aan de door de beide genoemde organisaties te erkennen melkcontrolestations.

HET WETTELIJK GEBIED

Wat betreft den omvang van het zg. wettelijk gebied waarvoor deze regeling geldt, kan worden medegedeeld, dat de thans wettelijk aangewezen gemeenten waarschijnlijk met eenige zullen worden uitgebreid, waar de overgrote meerderheid van belanghebbenden zich voor aansluiting bij de nieuwe regeling heeft verklaard.

Het is derhalve voor de bij den melkhandel in het wettelijk gebied betrokken personen noodzakelijk, willen zij na 3 April a.s. in staat zijn hun bedrijf te blijven uitoefenen, dat zij zich ten spoedigste tot de A.V.M., 2e Sehuytstraat 332, den Haag, wenden - voor zoover zulks althans nog niet is geschied - ten einde de vereischte toestemming dezer vereeniging te verkrijgen.

Hetzelfde geldt voor de veehouders, die hun melk voor consumptiedoeleinden in bedoeld gebied willen leveren en blijven leveren met betrekking tot de Consumptiemelk-Centrale, welke is gevestigd Amaliastraat 7, den Haag. Bij genoemde vereenigingen zijn tevens alle verdere gewenschte inlichtingen te verkrijgen.

Ten slotte zij er de aandacht van belanghebbenden op gevestigd, dat de minister te kennen heeft gegeven, dat het vermoedelijk *niet in zijn voornemen ligt om over te gaan tot goedkeuring van zgn. buitenwettelijke consumptiemelkregelingen*, welke zijn, of eventueel worden voorgesteld door andere vereenigingen voor gemeenten liggende binnen het in de statuten der consumptie-melk-centrale omschreven werkgebied van laatstgenoemde vereeniging.

VERKOOP LEVERING EN BETALING

Omtrent den verkoop, de levering en de betaling van melk deelt de Consumptiemelkcentrale o.a. het volgende mede:

De wijze van verkoop, levering en betaling van melk is verschillend, naar gelang de veehouder consumptiemelk dan wel industriemelk levert, Dit verschil komt vooral naar voren bij de wijze van betaling. In het algemeen genomen zullen de consumptie-melkers met oude taxerechten ook dit jaar wederom aangewezen worden voor levering van consumptiemelk, terwijl de melk van de veehouders, die hun product voor industrieele doeleinden plachten te verkoopen, weder als industriemelk zal worden afgezet.

Indien een veehouder, die voorheen taxegerechtigd was, niet voor de levering van consumptiemelk zal worden aangewezen, zullen voor hem daaruit echter geen financieele nadeelen ontstaan.

Aan iederen veehouder, wiens melk voor consumptie moet worden geleverd, is door het verkoopbureau der **C.M.C.** daarvan mededeeling gedaan onder opgaaf van den naam en het adres van den handelaar, aan wien moet worden geleverd.

Ten einde de rechten en verplichtingen, welke uit de betrekking veehouder-handelaar voortvloeien, vast te leggen, is het noodzakelijk, dat er een z.g. *verkoopbevestiging* wordt opgemaakt.

Mocht door omstandigheden een veehouder, die consumptiemelk levert, geen bevestiging ontvangen, dan wende hij zich tot het verkoopbureau, in welks gebied hij woont, met het verzoek hem alsnog een exemplaar toe te zenden.

Zoolang n.l. nog geen bevestiging is opgemaakt, loopt de veehouder het risico, dat hij zijn eventueele rechten niet kan doen gelden.

De *betaling* van bovengenoemde voor consumptiedoeleinden bestemde melk geschiedt door den handelaar rechtstreeks aan den veehouder. Voor al deze melk, dat is dus zoowel de vroegere taxemelk als de ondermelk zal de handelaar moeten betalen de zuivelwaarde, die door de A.V.M. en C.M.C. periodiek zal worden vastbesteld. Dit bedrag zal t.z.t. in de landbouwbladen worden gepubliceerd. Deze prijs geldt voor 2e klasse melk. Voor 1e klasse zal 25 cent per 100 liter meer, voor 3e klasse 25 cent minder moeten worden betaald.

Bovendien zal tusschen handelaar en veehouder de verrekening van de vergoeding verschuldigd op grond van bijzondere voorwaarden, rechtstreeks geschieden.

Voorts zal iedere veehouder ongeveer 1 maal in de 8 weken van de C.M.C. een vergoeding ontvangen, gebaseerd op zijn oude rechten en/of winterlevering. Deze bijslag komt dus in de plaats voor den extra-prijs, welchen de veehouder vroeger voor zijn taxemelk kreeg.

INDUSTRIEMELK

Indien de melk van den veehouder voor Industrieele doeleinden wordt verkocht, dan ontvangt hij daarvan eveneens mededeeling van het verkoopbureau der C.M.C. In dit geval behoeft

geen verkoopbevestiging te worden opgemaakt, terwijl de prijs van de melk door het verkoopbureau en dus niet door den afnemer zal worden betaald.

Ook aan deze veehouders zal ongeveer 1 maal in de 8 weken door het verkoopbureau een bijslag worden betaald, eveneens op grond van oude rechten en/of winterlevering.

Zoowel de consumptie- als de industriemelkleveranciers zullen van dag tot dag een melkboek moeten bijhouden en bij elke aflevering een z.g. dagbon moeten voegen. Voor de consumptiemelkleveranciers zal in sommige verkoopbureau's deze laatste verplichting niet worden opgelegd.

De consumptiemelkleverancier zal 1 maal per week den weekstaat, welke zich in het melkboek bevindt, volledig ingevuld moeten inzenden.

De industriemelkleverancier zal aan het einde van elke week in moeten zenden een volledig ingevulde briefkaart, die zich achter in het bonboekje bevindt.

Bond van Melkveehouders

De onbevredigende melkprijzen Verbeteringen ten zeerste bepleit

ROTTERDAM 31 AUG. - In huize „Marcel” hield de **Bond van Melkveehouders** een buitengewone algemeen vergadering ter bespreking van de verkoopswijze der C.M.C. en de zeer onbevredigende melkprijzen.

De voorzitter de heer A. N. Vaandrager heette de aanwezigen hartelijk welkom inzonderheid den heer **Kortleve, directeur van de Consumptie Melk Centrale.**

Spr. wees er voorts op, dat de Bond sinds de C.M.C. haar werk begon, geen baas meer is in eigen huis. Vrees voor materieels schade lag hieraan ten grondslag. De bedrijfsomstandigheden zijn momenteel, zei spr., uiterst moeilijk en de positie voor de veehouderij wordt steeds benauwder.

En als de hedendaagsche prijzen de winterprijzen moeten worden, wordt het een catastrofe. Er dreigt een gevaar door de veel te lage melkprijzen en de steeds hoger wordende graanrechten, waardoor de algemeen situatie onhoudbaar wordt. *Het zijn of niet zijn*, staat op het spel en daarom heeft men in de organisatie een democratische dictatuur noodig. Voor alles moet er eenheid zijn, om tot voordeelige en dragelijke omstandigheden te geraken.

Alvorens tot bespreking over te gaan las spr. een motie van den volgenden inhoud voor, welke men aan den Minister of de C.M.C. zal zenden:

„De Bond enz. dringt er op aan, dat de melkprijs onverwijld met 1 cent per liter wordt verhoogd, ter voorbereiding van den winterprijs, die de kunstmatig opgedreven productiekosten zal hebben te compenseeren”.

Hierna, werden de besprekingen geopend.

De heer De Koomen drong er bij de aanwezigen op aan geen genoegen te nemen met de circulaire, welke bij den stratingang van de zaal aan de bezoekers was verstrekt, waarin werd meegedeeld, dat stappen waren ondernomen tot verhooging van den melkprijs met 1 ct. per Liter tegen 11 September. Ook wilde hij graag weten waar deze circulaire vandaan kwam.

De heer Arkenbout zei dat de heele situatie van de C.M.C. bij de aangeslotenen onbekend is. Als lid van het verkoopkantoor had hij groots grieven. Spr. wilde de vergadering op de hoogte stellen met wat er gebeurd was.

Toen de heer Koyck overleden was, moest zijn geest gedood worden, want dat was er een van vrijheid. In Den Haag wilde men niet dat de heer Dekker tot directeur van ‘t Verkoopbureau-Zuid benoemd werd, want dan zou de geest van den heer Koyck blijven voortleven. Men wil daar liever zelf de touwtjes in handen houden. Onze mooie organisatie wordt op het oogenblik in het zonnetje gezet en we hebben ons te bezinnen, wat we in de toekomst moeten doen. De bemoeiing van een hooggeplaatst regeerings ambtenaar met een klein feit lust spr. niet (aplaus).

De heer Parlevliet zei, dat men moet slikken wat van bovenaf opgelegd wordt. Dat is op ‘t moment buitengewoon moeilijk.

Spr. had graag het dagelijksch bestuur van de C.M.C. hier gezien, dan had het kunnen constateeren, hoe men tegen de huidige regeling staat. Het mond- en klauwzeer breidt uit en daarom begrijpt spr. niet dat een maand geleden de prijs van de melk al niet met één cent is verhoogd.

Als de C.M.C. en de A.V.M. (Algemeene Vereen. voor Melkvoorziening) ambtenarenbedrijven zijn kunnen we beter zoo gauw mogelijk onze matten oprollen.

De heer Keizer beweerde dat de toestand nog nooit zoo donker geweest is als thans. Als men iets niet wil, moet men het toch aanvaarden. Het wordt meer dan tijd om de trom te roeren want de melkveehouder komt in 't gedrang. Niet langer zullen we dulden, zei spr., om onder deze ambtenarij te blijven voortleven.

De heer de Koomen, wilde de uitgereikte circulaire verscheuren en zoo opzenden bij de motie.

De heer v. Dorssen kon niet begrijpen dat er een protestvergadering gehouden wordt. Ook op andere manier kan men tot resultaat komen.

De Voorzitter merkt op, dat het geen protestvergadering is. Men kan den heelen boerenstand niet ophangen aan de slechtste markt, de Engelsche.

De secretaris, de heer Huisman, wees er op, dat om de balans op te maken van de C.M.C., men eerst nog een poosje door moet draaien. Het is inderdaad niet zoo treurig met den melkprijs als het lijkt. Als het zou blijken, dat de C.M.C. een ambtelijke zaak wordt, dan is spr. de eerste, die een vergadering zou vragen. Men moet trachten bij elkander te blijven.

De heer v.d. Marel, zei, dat de melkveehouder wel de kinderziekte door moet maken en niet de melkhandel. Met 1 Oct. wenscht hij nog een prijsverhooging.

De heer Chardon vraagt of een boer verlegen is met een hoogen melkprijs? Hij is het wel met een lage.

De heer Langerak zei, dat de prijs die thans betaald wordt een miskennis van den boerenstand is. Volgens spr. houden de regeeringsinstanties er geen toezicht op, dat men te weinig krijgt. Er wordt 2 ct. per L. belasting betaald op het veevoer.

De heer Parlevliet vroeg, waar die circulaire vandaan kwam. Een regeling b.v. voor Amsterdam is nog niet goed voor Rotterdam.

De heer Hardijzer had eerst vertrouwen in de C.M.C., maar nu niet meer.

De heer Lijster wilde graag de salarissen van den heer Kortleve en de leden van de C.M.C. weten.

De heer Kooy. betuigde heftig, dat hij vrijhandel wil en zei dat de industrieën rijk worden van den boer z'n centen.

De heer Kortlever, directeur van de C.M.C. het woord verkrijgend, merkte op, dat op het werk van de C.M.C. inderdaad nog veel valt aan te merken. Spr. is zich niet bewust besmet te zijn met ambtenarij-bacillen De verschillende werkzaamheden tracht hij zoo democratisch, mogelijk te regelen. Altijd zal men in een organisatie iets moeten slikken dat men niet lust. Een principieele kwestie is: wie is het besturend orgaan in de C.M.C.? Men moet niet al te somber zijn. De C.M.C is een organisatie, die naast de A.V.M. staat. Alles moet getoetst worden aan wettelijke bevoegdheden. Een groote organisatie brengt een uniformiteit mee.

Noodtoestand bij de melkveehouders

Verhoging van den prijs is noodig
Ontevredenheid over de C.M.C.

ROTTERDAM, 20 September

De Bond van Melkveehouders te Rotterdam, vergaderde in het Verkooplokaal, om te spreken over de noodzakelijkheid van een *extra*-melkprijsverhoging en den noodtoestand in de veehouderijbedrijven, meer door het mond- en klauwzeer.

De vergadering was zeer druk bezocht.

De voorzitter, de heer A. N. Vaandrager, wees er op, dat de dit voorjaar gekoesterde hoop een desillusie is geworden. Nog nooit is de toestand zóó slecht geweest.

In den tijd van overvloed benaderden we de zuivelwaarde; in tijden van schaarschte was er trek. Doch nu is er groote schaarschte en daar worden wij, melkveehouders, zegt spreker, aansprakelijk voor gesteld. Dat is onbillijk. Moeten wij opdraaien voor het verlies: duur inkoopen en het verlies bijpassen en moet de handel alleen met het voordeel gaan strijken?

Daarover moet eerst gesproken worden.

De AV.M. (de handel) heeft het goed en denkt, dat het welletjes is. Wij vragen nog één cent. Maar dit kan volgens de A.V.M. niet van de winstmarge af.

Zoo worden de melkveehouders gedegradeerd tot paria's van de samenleving.

Door het mond- en klauwzeer is de schaarschte, wel vergroot, doch ook andere jaren moest om dezen tijd melk bijgekocht worden.

De kwestie van vraag en aanbod kan niet uitgeschakeld worden.

De Voorzitter hoopt, dat men bij de bespreking zakelijk zal blijven. (Applaus).

De heer Noordermeer te Oudendoorn, meent, dat de fout ligt aan het feit, dat wij geen macht hebben om mannen te nemen, die wij zelf willen.

De ordening, die we nu hebben breng ons niets dan ellende. Spr. stelt voor, dat het bestuur van de C.M.C. zijn mandaat ter beschikking stelt en dat de melkveehouders vrij zijn in hun keuze. Wij moeten onze stem kunnen laten gelden.

De heer Vet te Papendrecht, noemt de toestand verschrikkelijk. In Papendrecht is besloten niet verder aan de C.M.C. mee te werken en voor 1939 het contract op te zeggen. De ellende onder de boeren is groot. De rekeningen kunnen niet betaald worden. Zou de Minister wel weten, dat het zóó erg is? Nu wil men ons ook de t.b.c. bestrijding nog opdringen!

Er moet een onderhoud met den Minister gevraagd worden om den toestand bloot te leggen.

En we moeten het contract met de C.M.C. allen opzeggen. (Applaus).

De heer Hardijzer te Capelle a.d. IJssel is het met den vorigen spr. eens. De C.M.C. is ook hem tegengevallen. De boerenstand is ten zeerste gedupeerd. De melkhandel verdient genoeg, nl. 5 cent per liter en wij krijgen 6½ cent voor het product.

De heer Lugtigheid te Delft spreekt als gast. De hoofdgrief tegen de C.M.C. is, dat deze niet opgewassen is tegen de A.V.M.

Overall geldt de wet van vraag en aanbod. Alleen in den melkhandel niet. Als het niet verandert stelt men voor het contract op te zeggen. Zelf kunnen we op rechtvaardige manier de melk aan de consumenten brengen. Door den heer v. Winden te Delft wordt gezegd, dat de C.M.C. geen verkoopbureau is, zooals het moest zijn, doch een uitdeelbureau, die de A.V.M. helpt. Hij wil het contract opzeggen.

De heer Brinkman te Assendelft heeft de hoop, dat onze minister bij nadere bespreking wel zal medewerken om het den boeren meer naar den zin te maken. Hij meent, dat de C.M.C. veel voor de boeren heeft gedaan en ze voor armensteun heeft behoed. Tevreden is hij ook niet, doch de ordening moet blijven.

De voorzitter merkt op, dat als men in Den Haag komt men toegevoegd krijgt: Je contactpunt is de C.M.C. De C.M.C. is niet zoo goed, als de vorige spr. voorstelt.

De heer Vet meent, dat men van de *Holl. Mij. van Landbouw* en van den *Chr. Boeren en Tuindersbond* niets hoort in dezen. De Bond van Melkveehouders alléén komt voor onze belangen op. De melk is ons product, daar moeten we zelf over te zeggen hebben.

De heer Slinks te Zuidland deelt mede dat ook zijn afdeeling zeer ontevreden is. De fouten zijn groot. De oorzaak zit in de commissie van te C.M.C. Geadviseerd wordt: geen verlaten van de C.M.C. doch een reorganisatie. Wij moeten zelf de beschikking over ons product, de melk, hebben en niet de A.V.M. De ordening moet rusten op het bedrijfsleven.

Ook de heer Zeeuw uit Delft wijst op de overheerschende macht van de A.V.M. De uitvoering bij de C.M.C. deugt niet. Hij wil de boeren 8 cent geven en de straathandel op 13 cent laten. De heer Biemond van Bleiswijk, lid van C.M.C., weet uit eigen bedrijf, wat mond- en klauwzeerellende is. Het is noodig, dat hier wat gedaan wordt, doch dan niet alleen over een bepaald gebied, doch over geheel Nederland. Als de C.M.C. niet goed handelt, dan moet ze heengaan. Hij noemt het salaris van de bestuursleden van de C.M.C., n.l. 1200 gulden. Alleen voorzitter en secretaris hebben 400 gulden meer en vraagt, wie dat te veel vindt.

De heer Parlevliet te Helvoet zegt, dat de beoordeeling over het salaris beheerscht moet worden door wat er voor gedaan wordt. De bestuursleden moeten het salaris waard zijn. In dit verband merkt de heer Biemond op, dat hij meent zijn 1200 gulden wel waard te zijn, en zegt verder: de handel koopt niet de melk; dat doet de C.M.C. Deze ontvangt ongeveer 7½ cent. Spr. wijst op de monopolieheffing enz., die niet de boeren doch de veevoederfabrieken en -handel ten goede komen.

De prijs van de consumptiemelk (slechts ongeveer 1/5 deel van alle melk in ons land is consumptiemelk) kan niet los van de industriemelk bepaald worden. Wij hebben thans niet minder gehad ten opzichte van de zuivelwaarde dan verleden jaar. Spr. wil voortgaan op dezen weg, doch de gebreken verbeteren.

Door den heer Parlevliet wordt ontkent, dat de C.M.C. ons voordeel heeft gebracht. Uit alles blijkt, dat het anders moet. Hij gispt het optreden van deze C.M.C. Spr. vindt het erg, dat we in naam 1 cent verhooging krijgen, doch inderdaad nog geen halven cent.

De heer Keizer te De Lier, is van oordeel, dat de handel den val voor de boeren heeft opgezet en de C.M.C. te glad af is geweest. Wij moeten er onder uit. Doch vóór April 1939 moeten we alles doen om het nog zoo goed mogelijk te krijgen.

Spr. wil 10 weken 1 cent extra voor de melk uit de beurs van den handel en niet ten koste van het publiek,

De ordening, die we nu hebben brengt ons niets dan ellende. Spr. stelt voor, dat het bestuur van de C.M.C. zijn mandaat ter beschikking stelt en dat de melkveehouders vrij zijn in hun keuze. Wij moeten onze stem kunnen laten gelden.

Zoo niet, dan reorganiseeren of geen C.M.C. meer.

De heer Arkenbout te Zuidland, vraagt of het wel goed is, dat de C.M. C. heen gaat, waar zelfs de heer Biemond verklaarde, dat er wel eens iets niet goed is gegaan. Er is geen vertrouwen nu verschillende dingen uitlekken.

Wij hebben geen cent verhooging gehad doch slechts 31 cent per 100 l. Moeten we dáár dankbaar voor zijn? We moeten hooger prijs van de regeering hebben; van den handel is het moeilijk iets te krijgen. Laat ons het bestuur van de C.M.C. gelegenheid geven om te bewijzen, dat ze fors voor ons kunnen bereiken, om zoo het vertrouwen te herwinnen.

Door den heer Biemond wordt ontkend, dat de melkprijsverhoging minder dan een cent is. Wij zijn niet in de val. We kunnen elke dag de bepalingen herzien. Ook hij wil trachten de fouten te herstellen

De heer v.d. Stoel te Wassenaar erkend dat de nood hoog is en wijst op de verantwoordelijkheid van de C.M.C. ook inzake de op te leggen t.b.c-bestrijding.

Hij wil onmiddellijk een melkprijsverhoging van 1 cent (zonder tijdbepaling). En laat de C.M.C. dan gereorganiseerd worden. Vóór met de A.V.M. geaccordeerd wordt moet eerst berekend worden wat de productie kosten voor de consumptiemelkers zijn.

De voorzitter geeft den raad dat ieder der leden bij zijn landbouworganisatie er op aan dringt om ons goed recht te bepleiten. Hij zal met het Hoofdbestuur overleg plegen wat te doen ten opzichte van C.M.C. en zoo noodig nog eens vergaderen.

Onder applaus wordt goedgevonden wat de voorzitter voorstelde, nl. om als het niet beter gaat, een groote demonstratie te houden van alle boeren uit het geheele westelijk gebied.

Uit de Rijnstreek

De werking van de Consumptie Melkcentrale.

ALPHEN. Door de Chr. Jonge Boeren- en Tuindersver. „Eendracht maakt macht” werd de eerste vergadering voor dit seizoen gehouden in de Landbouwschool, waarvoor zeer veel belangstelling bestond. De vergadering werd geopend door den voorzitter den heer G. de Kruijf, die een welkomstwoord sprak. Als spreker trad op de heer Mol uit Rotterdam over: „De werking van de Consumptie-melkcentrale”.

Spr. ging eerst de voorgeschiedenis na. Ongeveer 1932 leverden de boeren rond de grote steden de consumptiemelk, de overigen industriemelk. Deze laatste bracht een goeden prijs op, omdat de producten tegen goede prijzen vlot uitgevoerd konden worden. Toen de uitvoer verminderde en de prijzen daalden, wilden de z.g. industriemelkers ook voor consumptie leveren waar door deze weer door hun hogere productiekosten in het gedrang kwamen. Hieruit werd de *crisis-zuivelcentrale* opgericht, die daarin regelend optrad en aan de bestaande consumptiemelkers de z.g. „taxe-rechten” gaf. Langzamerhand werd behoefte gevoeld aan wijziging en de regeering wilde de regeling ervan in handen van de bedrijfsgeenoten leggen. Dit eischte veel voorbereiding en werd voltrokken in dit voorjaar. De C.M.C. (consumptie-melkcentrale) is de organisatie voor de boeren, die consumptiemelk willen leveren, die zorgt voor den aankoop van melk en deze weer verkoopt aan de A.V.M. (Alg. Ver. voor Melkvoorziening) die deze melk weer aflevert aan de slijters. **Zoowel de consumptieboeren als de melkslijters zijn verplicht lid te zijn van de genoemde organisaties.** Door de betaling van de melk naar kwaliteit, wordt de kwaliteit sterk bevorderd.

Na een uiteenzetting te hebben gegeven over de regeling en uitbetaling gaf spr. gelegenheid tot het stellen van vragen, waarvan een druk gebruik werd gemaakt. Na beantwoording werd behandeld het melkonderzoek en wat daarmee samenhangt. Spr. sprak het ontstaan en den groei der melk afscheidende deelen. In het bijzonder bij het rund. Hij wees er voorts op dat de bloedvoorziening van de uier, van het hoogste belang is, want de melk wordt gevormd uit het bloed door de melkklieren, waarbij ook het zenuwstelsel van groote beteekenis is. Door een microscoop liet spr. verschillende bacterieën zien.

De cursusleider de heer M. de Jong, reikte hierop de diploma's uit aan de deelnemers van de melkcursus. Allen verkregen een diploma met aantekening „met zeer goeden uitslag”. De geslaagden waren. W. Kruiswijk, H. Voorbij, W. Binnendijk, , N. J. Markus, J. Kooman, A. v. Galen, J. v. Dorp, P. Kaptein en J. N. v. d. Akker.

Een der cursisten dankte den cursusleider voor diens onderwijs en overhandigde hem een aandenken Eveneens werd den heer Binnendijk, op wiens bedrijf de cursus gehouden werd, dank gebracht en ook hem een aandenken aangeboden.

Nieuwe Leidsche Courant, 1938-10-26; p. 9/30

Dreigend conflict in de melkvoorziening

De *Consumptie Melk Centrale* op de bres voor de verdiensten van den veehouder

AMSTERDAM, 26 October

NAAR wij vernemen is een ernstig conflict uitgebroken over den prijs van de melk, die de handel aan den veehouder zal dienen te betalen.

Het streven van de Regeering om te geraken tot een ver doorgevoerde ordening in de verschillende bedrijven om op deze wijze af te komen van de vele drukkende crisislasten, heeft o.a. ook geleid tot de opheffing van de afdeling consumptiemelk van de Nederlandsche- Zuivel Centrale. De opzet van de Regeering was duidelijk, doch zou de bestaande maatschappelijke positie van den veehouder bij het opheffen van de bestaande maatregelen voor de consumptiemelker, er wel beter op worden! Dat was de redelijke vraag, die velen zich niet geheel ten onrechte stelden. De belangen van de veehouders en van den handel stonden hiermede op het spel. Bij de opheffing der verschillende crisismaatregelen zou de handel, indien niet tijdig een andere regeling in het leven zou worden geroepen, vrij spel krijgen, met tot gevolg een moordende concurrentie en al de nadeelige gevolgen daaruit onherroepelijk voortspruitend.

Het gelukte aan de bestuurders der verschillende organisaties, R.K.L.T.B., C.B.T.B., K.N.L.C. en verschillende Melkveehoudersbonden, daarbij krachtig gesteund door den vertegenwoordiger der Regeering, een nieuwe regeling voor de melkvoorziening in het leven te roepen, welke de ministeriële goedkeuring en sancties verkreeg en terstond na de opheffing van de afdeling consumptiemelk van de N.Z.C. in werking trad.

Bepaalde maatregelen waren noodig om deze veehouders tot aansluiting bij de nieuwe organisatie te krijgen. De veehouders dienden zich aan te sluiten als lid van de *Consumptie Melk Centrale* (C.M.C.) terwijl de handel zich organiseerde in de *Algemeene Vereeniging voor Melkvoorziening* (A.V.M.). Deze twee nieuwe organisaties voeren thans in het door den Minister aangewezen wettelijke gebied, n.l. het Westen van ons land de consumptiemelkregeling uit. Alle melk van de bedrijven der aangeslotenen van de C.M.C. wordt door het verkoopbureau van de C.M.C. aan den handel verkocht. De C.M.C. en de A.V.M. bepalen in onderling overleg den prijs. Op zichzelf zou deze nieuwe regeling, vernuftig uitgedacht en steunend op de Ministeriële sancties een buitengewoon geschikte oplossing hebben gebracht voor de, vele moeilijkheden, die zich bij de opheffing van de Crisis Zuivel Centrale voordeden. Theoretisch was deze nieuwe regeling áf doch de praktijk leerde anders.

Een redelijke klacht

Onder de veehouders heerschte reeds lang een ernstige grief, welke bij de nieuwe regeling geenszins werd opgeheven, al zijn er voorteekenen van een naderende verbetering. De prijs, die de veehouder krijgt voor de melk, welke hij aflevert, blijkt in de praktijk niet hoog genoeg te zijn om een loonend bedrijf te waarborgen. Zelfs de tot nu toe verleende subsidies van de Regeering hebben hierin geen verbetering kunnen brengen. Tal van pogingen zijn reeds aangewend om dezen prijs op een redelijk niveau te krijgen, doch tot Zaterdag j.l. bleven deze pogingen zonder eenig resultaat.

De veehouders zouden, gezien de moeilijke tijdsomstandigheden toch nog dezen lagen prijs slikken, indien zich bij de nieuwe regeling niet een grove onredelijkheid voordeed. De bedrijfsuitkomsten hebben aangetoond, dat bij den huidige prijs welke de veehouder voor zijn product ontvangt geen dragelijke winst overblijft. Ook de meeste melkslijters vinden nog ternauwernood een behoorlijk bestaan. Dit vindt hoofdzakelijk zijn oorzaak in hun buitengewoon groot aantal, dat de melkdistributie verzorgt en waarin voor een juiste bedrijfsvoering wel eens een grondige opruiming mag worden gehouden. Hebben de statistieken niet onaantastbaar aangetoond, dat 8000 slijters de distributie verzorgen van de melk, afkomstig van 12.000 veehouders? De melkslijter koopt de melk van de fabriek voor een dergelijken prijs, dat hem een ruime winstmarge kan worden gegarandeerd.

Tot nu toe ontving de veehouder niet meer dan 6,75 ct. voor zijn product, waarbij hij nauwelijks iets uitkomt boven de reeds door ons genoemd, kostprijs, waarop absoluut niet bezuinigd kan worden.

De slijter koopt deze melk van de fabriek voor 8,6 ct. en levert deze af aan den consument voor een minimumprijs van 11,5 cent en een maximumprijs van 13 cent. Dat de veehouders zich onder deze omstandigheden ernstig gedupeerd gevoelen, waarbij duidelijk de onredelijke winstverdeling in het oog springt, valt gemakkelijk te begrijpen. Een conflict kon dan ook op den duur niet uitblijven.

Zooals Zaterdag j.l. werd gepubliceerd werd voor deze week de inkoopsprijs verhoogd met een ½ cent per liter melk.

De inkoopsprijs dient verhoogd te worden met 1½ cent en de verkoopprijs met 1 cent. De handel behoudt daarbij een winstmarge, welke als volkomen redelijk wordt aangevoeld, terwijl de veehouder hierdoor als het ware van den ondergang zal worden gered.

Bij een dergelijke prijsbepaling zal het ook in de toekomst mogelijk blijken af te stappen van de Regeerings-interventie, zoodat men dan terecht zal kunnen spreken van een gezonde ordening.

Ingezonden

A.V.M. - C.M.C. BUFFERSTATIONS.

Zijn vele boeren ontevreden over de werking der *Crisis Melk Centrale*, ook de **Kleine melk-grossiers**¹ zijn over de wijze, waarop de regeling werkt, ontevreden. Successievelijk worden de kleine grossiers ten voordeele van de grooten in het nadeel gesteld. Immers de kleine grossier mag geen melk meer koopen rechtstreeks van de boeren-organisatie, de C.M.C., doch is gedwongen door de *Algemeene Vereeniging voor Melkvoorziening* zijn melk, die hij tekort komt, van grootere grossiers te betrekken. Deze groote grossiers noemt men dan bufferstations.

Zij moeten de 'stoten' van een plotselinge vraag naar melk opvangen en deze melk dan aan de kleine grossiers doorleveren. Voor dezen dienst is een prijs vastgesteld van *f*0,75 per 100 L. boven den inkoop prijs der melk, dus momenteel *f*8,00 plus *f*. 0,75 is *f* 8,75. De bufferstations betalen voor deze melk de eerste tijd *f*8,40 en later *f* 8,50 per 100 L. franco thuis. Aan dezen bufferdienst verdient de groote grossier dus 25 á 35 cent per 100 L., waarvoor hij in vele gevallen niets heeft te doen, dan deze melk telefonisch te bestellen en door te sturen naar den betrokken kleinen grossier.

Wil een groote grossier een kleinen bufferklant dwars-zitten, dan kan hij zelfs eischen, dat de melk wordt afgehaald en à contant wordt betaald, hoewel deze groote grossier zelf 1 à 2 weken crediet bij de C.M.C. heeft.

Deze groot-grossier heeft ook nog dit voor, dat hij de keus heeft over verschillende soorten van melk. Melk bewerkt of onbewerkt, melk van ver of van dichtbij. Bij het begin der regeling is er door de A.V.M. steeds op gehamerd, dat men slechts zooveel melk moest inkoopen, als men dringend noodig had, daar de overmelk toch te duur zou zijn om er boter van te maken. Daarom hebben ik en zooveel kleine grossiers weinig vaste boeren gekocht, omdat men toch altijd bij de C.M.C melk kon krijgen. Mede als gevolg hiervan moet ik meer dan de helft van mijn melk, bij mijn bufferstation bijkopen.

Zaterdag j.l. had ik 1200 L, buffermelk nodig, die ik tijdig bestelde. Zaterdagmorgen kreeg ik maar 320 L. en was ik genoodzaakt al mijn klanten - slijters - minder melk te geven. Toen ik dan om 11 uur weer met veel moeite melk kreeg, n.l. 200 L., waren mijn klanten reeds bij een grooten grossier melk wezen bijhalen. Om 1 uur ging ik weer om melk, doch kreeg toen niets. Maar alle klanten van mijn bufferstation B. en van het bufferstation L. hadden wel melk. L. vond het zoo kwaad nog niet gaan, want al zijn klanten hadden toch melk, alleen die paar bufferklanten, nou, die konden wel wachten.

Dus onze klanten, klanten van de kleine grossiers, kunnen wel wachten; wij moeten maar zien wat deze heeren ons willen toestoppen. Successievelijk worden wij bij de grooten ingelijfd, zooals in dit jaar reeds vijf kleine zaken zijn ingelijfd. En dit geschiedt onder sanctie van de A.V.M.

Nog nooit zoolang als ik grossier ben, ben ik zonder melk geweest. Zeker, dikwijls heb ik dure melk moeten koopen, maar ik prefereer een „korte dure periode” boven een maanden

¹ Een 'Kleine melkgrossier' was iemand die oorspronkelijk melk opkoopt van één of enkele veehouders en deze daarna – mogelijk zelf – en door enige slijters verkoopt. Bewerking vond in deze jaren nog niet plaats, alleen distributie. Deze melkgrossiers komen niet voor in de Zuiveljaarboeken! (ZHN.)

lange periode, waarin men zonder verdiensten moet werken, en waarin men dan geheel afhankelijk is van de hoeveelheid en van de kwaliteit melk, waarmee men ons afscheept
Toen in het voorjaar de A.V.M. en de C.M.C. gingen werken, is ons op vergaderingen steeds voorgehouden, dat de beide organisaties opbouwend zouden werken in den melkhandel. Indien de bufferstations blijven bestaan, dan worden de groote grossiers ongebouwd, en wij kleine grossiers afgebroken.

Zou er nu geen weg te vinden zijn, dat wij weer van boeren rechtstreeks kunnen gaan koopen en niet van fabrieken afhankelijk zijn?

Hoogachtend,
P. HUISMAN.
Stompwijksheweg 8, Leidschendam,

OFFICIEEL C.M.C. BERICHT

Hoofdkantoor der Consumptiemelk-centrale Amaliastraat 7, 's-Gravenhage

3 April 1938-2 April 1939

De C.M.C. jubileert. Het is wel een zeer bescheiden jubileum, maar toch het herdenken waard.

Bij het verschijnen van dit nummer heeft de C.M.C. een jaar ingespannen arbeid achter den rug en niemand zal het haar euvelduiden, dat zij eens even rust neemt om den afgelegden weg te overzien.

Dit past trouwens geheel bij een jubileum. Dan zijn er meestal feestredenaars die de verdiensten van den jubilaris (al of niet aangedikt) in effectvolle kleuren schilderen, terwijl de jubilaris, bescheiden als deze menschen op dergelijke dagen altijd zijn, zegt, dat het toch eigenlijk niets te beteekenen heeft, ook al is hij in zijn hart met eigen prestaties toch wel een tikje ingenomen.

Zoo is het ook met de C.M.C. De feestredenaars moeten natuurlijk nog komen (gezie de plaatsruimte kunnen wij er niet teveel hebben) doch in afwachting daarvan hebben wij ons vast

maar gezet tot overdenking van het afgelopen jaar. Wij zochten een antwoord op de vraag hoe onze aangeslotenen, om wier belangen de C.M.C. een jaar geleden het levenslicht aanschouwde, den arbeid der C.M.C. zouden beoordeelen. Zouden zij dezen arbeid kunnen beoordeelen? Was er onzerzijds steeds voldoende voorlichting?

Wij gevoelden het gemis aan rechtstreeksch contact met onze aangeslotenen. Trouwens, de laatste maanden, waarin verscheidene spreekbeurten werden vervuld, hadden ons reeds overtuigd van de noodzakelijkheid van rechtstreeksch contact met de veehouders en van den buitengewoon gunstigen invloed, die daarvan kan uitgaan. Wij kwamen tot de overtuiging dat ook het leven der crisisorganisaties in vele opzichten heel wat aangeneramer zou kunnen zijn indien de leidende figuren regelmatig contact onderhielden met de betrokkenen. De boer wil „die snoeshanen in Den Haag” niet alleen eens zien, doch wil zo ook wel eens aan den tand voelen over de besluiten, die zij maar zoo gemakkelijk publiceren.

En in de meeste gevallen, dit is onze ondervinding, komt men niet alleen dicht bij elkaar te staan, doch is er wederzijds een begripen van de moeilijkheden, die er schuilen zoowel in het naleven van allerlei voorschriften en bepalingen als in het maken daarvan. Vandaar dat wij besloten tot het uitgeven van onze eigen „*Officieële C.M.C. Berichten*”, omdat persoonlijk

contact slechts sporadisch kan plaats hebben en wij er toch prijs op stellen nauwer contact dan tot nu toe te hebben met de aangeslotenen. Moge dit bescheiden begin den grondslag leggen voor een hechte eenheid in onze gelederen.

Op die eenheid komt het aan. In het gezamenlijke werkprogram van A.V.M. en C.M.C. wordt de grondslag van het werk der beide vereenigingen als volgt omschreven: „De grondslag van het werk zal liggen in den wensch van veehouders en handel om door onderlinge samenwerking in de beide groepen en samenwerkingen tusschen de beide groepen te komen tot het voorgestelde doel”. Dit is een belangrijke stap. Samenwerking tusschen groepen, die voorheen vaak in den heftigsten strijd gewikkeld waren. De vredesduif zal zich blijvend nestelen in een omgeving, waar voorheen de oorlogstrompet haar schrille klanken deed hooren. Dit is niet een vrome wensch, doch ook mogelijk. Mogelijk niet alleen maar ook noodzakelijk.

Wie dagelijks zijn courant leest is er van overtuigd, dat zoolang het krijgsumroer de volkeren verontrust, van economischen opbouw en bloei geen sprake kan zijn. Onder dergelijke omstandigheden lijdt het economisch leven aan latente bloedarmoede. De algemeene roep is om vrede, omdat alleen dan rustig gewerkt kan worden aan de bevordering van de welvaart.

Doch, wij willen nu nog niet schrijven over de samenwerking met anderen. Het welslagen van een groot werk hangt in de eerste plaats af van het organiseeren, het mobiliseren van eigen krachten, dat daaraan vooraf gaat. Dan heeft de buitenwereld nog bijna niets bemerkt en zijn toch de grondslagen voor het succes reeds gelegd.

Zoo is het ook met ons werk: willen wij naar buiten uit kracht ontwikkelen, dan zullen wij in eigen organisatie een eenheid moeten vormen. Geen eenvormigheid, geen geestelijke dwang of dictatuur, doch eenheid door zelfbedwang en zelftucht. Maar dan ook geen luidruchtige critiek op volle luidsprekersterkte, waardoor men het den tegenstrander vaal zoo moeilijk maakt met goed fatsoen te retireeren, integendeel, hem prikkelt tot verzet, doch rustige zakelijke besprekingen binnenskamers van rechtmatige wenschen en verlangens. En dan, ook al ziet men eigen wenschen en verlangens niet ten volle bevredigd, toch de goede zaak blijven steunen en de schouders eronder zetten.

„*Verdeel en heersch*” is het motto van hen, die weten dat hun heerschzucht slechts gestuit wordt door kracht, die allen daar gevonden wordt, waar eenheid samenbindt.

1939

Nieuwe Leidsche Courant, 1939-01-28; p. 7/16

VEEHOUDERS VERGADEREN

De consumptiemelkregeling

LEIDSCHENDAM, De afdeelingen van de *Hollandsche Mij. van Landbouw, Chr. Boeren- en Tuindersbond, Land- en Tuinbouwbond* en *Ver. tot bestrijding der T.B.C.*, hielden Donderdagavond een zeer drukbezochte vergadering voor veehouders, waarvan er zelfs uit Haarlem, Voorschoten en Wassenaar aanwezig waren.

In zijn openingswoord riep de voorzitter de heer A. H. v.d. Akker Johzn. allen een hartelijk welkom toe, inzonderheid aan de beide sprekers de heeren ir. Vet, secretaris-penningmeester van het hoofdbestuur der *Holl. Mij. van Landbouw* en Kortleve, directeur der *Consumptiemelk-centrale*, welke zouden spreken resp. over het onderwerp: De consumptiemelkregeling in de toekomstige jaren en: De consumptiemelkregeling op heden.

Rede ir. Vet

Vaak wordt gevraagd, aldus spr., of een melkregeling noodig is. Als melk uit Friesland moest worden aangevoerd, zou dit slechts voor een half jaar moeten plaats hebben, met gevolg dat een fabriek voor het andere halve jaar geen afzet zou hebben. Dus is een regeling verdedigbaar. Friesland leverde aan Duitsland en Engeland, doch in 1939 zakte het pond en toen kwam de Friesche melk naar Zuid-Holland. Tengevolge van de werkloosheid kreeg het distributiesysteem een groote klap. Ook het boerenbedrijf concentreert zich, ook door z.g. kartel- en trustvorming, waartegen de individu niet is opgewassen. De ontwikkeling gaat in de richting van het moeten vereenigen, want het gevaar blijft dreigen van invoer van melk van elders. In groepsverband is kwaliteitsverbetering mogelijk, welke vooral in Zuid-Holland noodig is. Het reactiepercentage is hier 45 tegen in Friesland en Drenthe resp. 10 en 3.

Na nog terloops de C.M.C. besproken te hebben stelt spr. als eisch dat er kome een centraal inkoopbureau voor melk, met opslagplaatsen in de groote steden.

Ook het distributiestelsel moet verbeterd. In Tilburg b.v. heeft men een coöperatie, die de melk kan leveren aan den consument voor 9 cent per liter. De *Consumptie Melk Centrale* wil spr. zien als een coöp. inkoopbureau, waardoor verlaging van distributiekosten ontstaat. De C.M.C. betaalt dan den boer zijn melk en ook zijn toeslag. Of dit alles in Zuid-Holland mogelijk zal zijn, hangt er van af of er de goede leiders zullen komen.

Rede-Kortleve

Deze spreker begint met op te merken, dat men bij billijke kritiek eerst dient na te gaan wat het werk is der C.M.C. en welke bevoegdheden zij heeft. In 8 à 9 maanden is er een niet mal-sche kritiek geleverd. Toen in 1929 de crisis begon, is de regeering er toe overgegaan de veehouderij te steunen. De moeilijkheden zijn echt, gebleven en zijn van blijvenden aard. Het buitenland maakt zich onafhankelijk van ons, de bedrijven worden veilig gesteld, zij die grondstoffen voor den veehouder leverden, maakten prijsafspraken. In den landbouw was dit niet zoo eenvoudig, hier was de verdeeldheid te groot.

De ordeningsgedachte is thans door alle politieke partijen in haar programma neergelegd. In de ordening moet liggen de prikkel van kwaliteitsverbetering, teneinde een loonenden prijs te verkrijgen. Jammer echter dat door de regeering geen loonende prijs is toegezegd. De C.M.C. zelve is geen crisisproduct, doch opgebouwd uit de organisaties zelve en door deze bestuurd.

Voortgaande zegt spr. dat de betaling tegen zuivelprijs niet juist is; dit geeft een verschil van 30 cent per 100 liter, in het nadeel deel van den boer, daarom is er dan ook een halve cent bijgekomen.

De C.M.C. stelde de stalpremiën in en bemoeide zich met de t.b.c.-bestrijding. Dat de premie, in Zuidholland lager is dan in Noordholland en Utrecht vindt zijn oorzaak hierin, dat deze provinciën steeds meer subsidie hebben verleend. Doch thans is deze subsidie ook in Zuidholland verhoogd. De C.M.C. met haar regeling heeft bereikt, dat 12.000 veehouders in verband zijn gebracht, wat een groote macht beteekent.

De ordeningsmaatregelen moet men een kans geven, gaat het niet, dan zal een andere richting moeten worden ingeslagen.

Aan het debat namen een zestal aanwezigen deel, die op uitvoerige wijze door de beide sprekers werden beantwoord.

Nieuwe Leidsche Courant, 1939-01-31; p. 7/8

Bezwaren der melkveehouders

De Zuid-Hollandsche *Bond van Melkveehouders* bijeen

ROTTERDAM. De Zuid-Hollandsche *Bond van Melkveehouders* kwam in *Huize Diareel* in algemeene leden vergadering bijeen.

De voorzitter, de heer A. N. Vaandrager opende de vergadering met er op te wijzen, dat het ongeveer een jaar geleden is, dat de *Consumptie Melk Centrale* in werking trad. De ervaring is niet zoo prettig. We werden verstrikt in allerlei bepalingen en verordeningen en onze bestaansmogelijkheid werd nog slechter. Doch daar zal, zoo merkte spr. op, straks wel uitvoerig over gehandeld worden.

Hierna werd de rekening 1938 en de begrooting 1939 behandeld.

De rekening sloot met een eindcijfer van *f*12.047,x8 met een saldo van *f*1.522,53. De balans wees aan een bezitting van *f*27.371,01. De begrooting sloot in eindcijfer met *f*8.772,83. Zonder bespreking werd het verslag van den penningmeester goedgekeurd.

Uit de gehouden stemming bleek dat de voorzitter met zoo goed als algemeene stemmen herkozen was. Hij neemt deze herbenoeming aan.

Voorgesteld werd de contributie met vijf cent per koe te verlagen (applaus). Deze verlaging is mede mogelijk door een goede toevloed van leden. Dit is een verheugend verschijnsel merkt de voorzitter op. Dit staat in nauw verband met de teleurstellende handelingen van de Consumptiemelkcentrale, we behoeven echter niet te wanhopen aan beterschap. Het eerste jaar liep het wat stroef, wat niet te verwonderen is. Het bestuur van de C.M.C. heeft medegedeeld, dat ze zich wat de berekening aangaat heeft vergist en de zuivelwaarde te hoog heeft gesteld. 't Zal nu wel beter loopen. zoodat we nu een creditsaldo op onze rekening zullen krijgen.

Met de A.V.M. was het moeilijk een regeling te treffen; deze schuift het nog op de lange baan. Als het niet vlot loopt moeten maatregelen getroffen worden, zoodat we overleggen moeten de relatie met de A.V.M. te verbreken. Wij bedanken er voor het kind van de rekening te worden. Wij hebben de melk van 12.000 producenten. Dit beteekent een macht, waarmee de AVM rekening dient te houden. Het is treurig, dat ons nog steeds tekort gedaan wordt.

Het bestuur van C.M.C. had geen prettige taak, doch verwijten zijn niet op zijn plaats. Het heeft zijn best gedaan, doch de resultaten waren helaas, teleurstellend. We hopen echter op beter. De ordening moet beter resultaten kunnen geven.

De heer J. Langerak krijgt het woord, om zijn houding in den kring Dordt te verdedigen. Hij deelt mede, dat hij alles deed, wat voor de boeren goed was en geeft een relaas van wat er is gedaan. Dat hij verraad pleegde aan de boerenzaak, wijst hij beslist af.

De Voorzitter zegt, dat inderdaad de heer Langerak dit verwijt niet heeft verdiend. Integendeel, hij deed, wat hij kon doen.

Ook de heer C. Arkenbout verdedigt het optreden van den heer Langerak. Van verraad is geen sprake. Wij moeten ons niet afscheiden, doch één blijven. Ons ledental moet nog grooter worden.

De heer Vet deelt mede, dat de houding ten opzichte van den heer Langerak wel gewijzigd is, daar hij toch weer met algemeene stemmen tot hoofdbestuur lid is gekozen. Hij is nog de geziene persoon in dien kring.

De heer Slings te Zuidland, vraagt namens zijn afdeling o.m. een economisch melkvervoer met eigen rijders. Ook wil hij aandringen op betere prijzen.

Door den heer De Lijster wordt gewezen op de dwang van de C.M.C. betreffende de t.b.c.-bestrijding, die voor de boeren een strop zal worden. Hij acht de taxe van 1936 beter voor de boeren.

De Voorzitter beaamt, dat de t.b.c.-bestrijding in de papieren loopt, doch er moet ernst met deze zaak gemaakt worden. De taxe (winterlevering) wordt toegelicht door den directeur der C.M.C. den heer Kortleve. De toestand '36-'37 zou onbillijkheden scheppen. De zaak blijft echter moeilijk.

De Voorzitter zegt, dat de toestand van dezen winter geen basis voor de toekomst mag zijn. Dat zou te zwaar worden. De toestand '36-'37 lijkt hem beter als basis te nemen voor de wintertoeslagregeling. Men tracht echter de taxeregeling weg te werken, wat ook wel goed is.

Het rekening-courantstelsel bevredigt nog lang niet, merkt de heer Arkenbout op. Ons recht kunnen we nog niet krijgen, waar zit dat vast? Deze zaak moet in orde komen.

De voorzitter zegt, dat de relaties met de A.V.M. moet verbroken worden als alles wat onze verlangens aangaat niet in kannen en kruiken komt.

De steeds weer verhoogde heffingen op de granen vinden bezwaar bij den heer Keizer, daar de melkveehouders op hooge kosten komen, zonder compensatie er voor te krijgen. Door den heer Huysmans wordt dit nog onderstreept.

De directeur van de C.M.C. de heer Kortleve, had wel eens den indruk dat men den strijd begeerde om den strijd. Spr. ziet nu in, dat we voor onze belangen opkomen. De C.M.C. is van den nood der veehouders overtuigd en dit blijft de drijfveer bij ons optreden. We hebben zwaarder eischen gesteld aan het product, doch streven ook naar hooger prijzen. De bereidheid een goed product te leveren is er. Wij hebben echter niet de gelegenheid den prijs te bepalen, daar deze vast ligt in de zuivelwaarde. De vooruitzichten zijn niet gunstig. De moeilijkheden zijn dus groot. Er moet een weg gevonden worden om een loonnenden prijs te krijgen.

Er is gestreefd naar een hoogere zuivelwaarde. Onze eischen in deze worden erkend, doch tot een besluit is men nog niet kunnen komen. Er zal wel aan worden voldaan, meent spr. Ook de A.V.M. heeft geen bezwaar tegen onze berekening van de zuivelwaarde.

Als alles loopt zoo wij het ons denken, zal er een saldo komen van 10 cnt. Wij moeten eendrachtig zijn en bij de C.M.C. blijven.

Hierna sluit de voorzitter de druk bezochte vergadering.

Vergadering der „Consumptie-Melk-Centrale”.

KATWIJK. Door de 3 standsorganisaties *chr. Boeren- en Tuindersbond, Holl. Mij. v. Landbouw* en *Land- en Tuinbouwbond* alsmede de *Bond van Melkveehouders* werd een vergadering belegd in café Fennes onder leiding van den heer C. v. Vliet, Voorzitter van het Verkoop-aureau (C.M.C.) „Leiden”. Deze deelde mede, dat de vergadering speciaal tot doel had met de veehouders verschillende aangelegenheden betreffende de C M.C. te bespreken. Het was de bedoeling over den bekenden melkstrijd niet te spreken.

De heer Kwaak, administrateur van het Hoofdkantoor der „Consumptie-Melk-Centrale” te Den Haag, zette het ontstaan dezer Centrale, haar werkwijze, bevoegdheden etc. uiteen. Speciaal wees spr. erop, dat de veehouders thans niet meer door ambtenaren wordt geregeerd, maar dat de maatregelen worden opgelegd door het bestuur der C.M.C., doch uitsluitend uit door de veehouders zelf gekozen personen bestaat.

Tweede spreker was de heer v.d. Heyden, eveneens van het Hoofdkantoor der C.M.C. Deze sprak over de T.B.C.-bestrijding onder het rundvee en wees op de gevaren, welke de rundvee T.B.C. oplevert voor de gezondheid van mensch en dier, en bovenal ook voor onzen export. Vervolgens werden behandeld de premies, die de C.M.C. beschikbaar stelt voor de bestrijding en de geringe voor de veehouders verbonden kosten.

Na afloop deelden eenige veehouders mede, dat zij terugkwamen op hun besluit, om niet aan de bestrijding deel te nemen.

De voorzitter, de heer v. Vliet, zette het vetgehalte der melk uiteen. Hieraan moet vooral veel meer aandacht geschonken worden, daar de C.M.C. binnenkort op vetgehalte zal moeten betalen. Aan de hand van statistieken toonde spr. aan, hoezeer de vetgehalten van de melk van verschillende veehouders uiteenloopen.

De bijeenkomst werd door een veertigtal veehouders bezocht.

DE CONSUMPTIE MELK CENTRALE VERGADERT.

De T.B.C. onder het rundvee in Zuid-Holland.

TER AAR. De *Consumptie Melk Centrale* belegde onder auspiciën van de drie standorganisaties een bijeenkomst van veehouders in café *Het Centrum*. De zaal was geheel gevuld toen de vice-voorzitter, de heer Goedhart van Hazerswoude, opende en zijn vreugde uitsprak over deze groote belangstelling.

Onmiddellijk hierna gaf hij het woord aan den heer Kwaak, hoofd-administrateur van de C.M.C., die het ontstaan van dit lichaam releveerde. Na een aanvankelijke gunstige ontwikkeling zijn de landbouwbedrijven in crisistijd zeer kwetsbaar gebleken. Ordening door middel van prijs- of productieafspraken, door contingentteering of anderszins konden hier geen uitkomst brengen. Men is voor de zuivelproducten nu eenmaal te veel aangewezen op uitvoer.

De aanvankelijk als tijdelijk bedoelde steunmaatregelen waren niet in stand te houden, gezien het permanente karakter van de crisis. Daarom is het vorige jaar in den vorm van een geheel nieuw systeem de uitvoering in handen gelegd van de organisaties. Spr. schetste hierop de wijze van berekening der consumptiemelk bij de C.M.C. Als aangeslotene bij de C.M.C. kan de boer er zeker van zijn, dat hij zijn melk kan afzetten en de prijs ontvangt door de C.M.C. vastgesteld. Via haar organisaties kunnen de 11.500 aangeslotenen bij de C.M.C. invloed uitoefenen. Het bestuur bestaat uit boeren, als vertrouwensmannen van hun stand gekozen.

Sprekende over de eigenlijke berekening der melkprijzen deelde spr. mede, dat winterlevering zooveel mogelijk zal worden bevorderd, door toeslagen te geven over het geheele jaar. Er moet in dit district wekelijksch gemiddeld 8.500.000 liter melk worden geleverd en ook in den winter moet in de behoefte kunnen worden voorzien. Erkende consumptiemelkers ontvangen een extra toeslag on hun melk, welke nog verhoogd wordt als hun vee t.b.c.-vrij is bevonden. Op een vraag van den heer van der Bijl te Zevenhoven. antwoordde spr. dat van een erkenden consumptiemelker, wordt verwacht, dat hij een goed product levert. Er zijn thans 1200 à 1300 veehouders die aan de gestelde eischen voldoen en het, praedicaat „erkend consumptiemelker” hebben gekregen. Den heer Splinter werd op een daartoe strekkende vraag geantwoord, dat de gemiddelde winterlevering ‘36/’37 en ‘38/’39 als grondslag genomen wordt voor de berekening van de uitkeering winterlevering ‘39/’41. Dit geschiedt in verband met het mond- en klauwzeer in den afgelopen winter.

Na nog enkele vragers te hebben beantwoord, besprak de heer Kwaak de noodzakelijkheid van T.B.C. bestrijding onder het vee. Naast enthousiaste voorstanders zijn er in Zuid-Holland nog velen die er weinig voor voelen, hoofdzakelijk door onbekendheid met deze gevaarlijke ziekte. Lijders aan open T.B.C. onder het vee kunne den geheelen stal bederven als de ziekte niet tijdig wordt onderkend en het vee opgeruimd. Rundveetuberculose is bovendien besmettelijk voor den mensch om van de geldelijke schade voor den veehouder maar niet te spreken. Het is een gewichtig belang der volksgezondheid en ook voor den export dat de T.B.C.-bestrijding door alle boeren ernstig ter hand wordt genomen.

Hiervoor ijvert ook de C.M.C. en het streven der provinciale vereeniging wordt bevorderd door subsidies te geven bij het opruimen van zieke dieren, althans als deze geslacht worden, en het geven van premies bij het aankopen van T.B.C.-vrije koeien. Het reactiepercentage ligt in Zuid-Holland nog boven 30. In Drenthe is dit tot ongeveer 1 gedaald, in Groningen tot

2 en in Friesland tot omstreeks 3. Daar heeft men dit belang al eerder ingezien en Zuid-Holland, dat achteraan kwam, heeft veel ziek vee uit deze provincies opgenomen. Doch bij gemeenschappelijk aanpakken moet het, aldus spr., mogelijk zijn ook in Zuid-Holland deze bevreemde vijand der boeren onder de knie te krijgen en deze taak rust op de schouders der veehouders. Na een dankwoord aan den spreker volgde sluiting, nadat nog vele vragen waren beantwoord.

Nieuwe Leidsche Courant, 03/06/1939; p. 7/16

Hij verkocht de melk te goedkoop!

De landbouwe A. P. C. V., veehouder te Nieuwkoop, had melk verkocht voor den prijs van 8 ct. per liter, terwijl de voorgeschreven prijs was 11 ct., terwijl hij geen vergunning had voor straat- of verkoop in het klein. Verdachte, zelf verschenen, deelde mede, deze melk te hebben verkocht aan vier bureu en dat dit niet meer bedroeg dan 10 liter. Reeds 17 jaar lang had hij aan deze arme menschen verkocht. Hoewel hij aan de A.V.M. om inlichtingen had gevraagd had hij niets vernomen en daarom gedacht dat de zaak in orde was. Hij verkoopt nu al zijn melk aan een fabriek en van vergunningen van A.V.M. of C.M.C. wist hij niet af. De ambtenaar gaf hem den raad echter een en ander in orde te maken met deze instanties om niet de kans te belooopen voor meerdere vervolgingen en hoogere boeten. Hij wilde thans volstaan met een boete van f 5 subs. 5 dg., waarmede de kantonrechter zich kon vereenigen.

CRISISBEKENDMAKING.

CONTRÓLE OP BEPALING VETGEHALTE EN GEWICHT VAN MELK.

In aansluiting op hetgeen 15 Mei j.l. reeds is medegedeeld over de verplichte contróle op de bepaling van het vetgehalte en het gewicht van melk, wordt van bevoegde zijde nog het volgende medegedeeld:

Onder deze verplichte contróle vallen direct op 1. September a.s. alle bedrijven, welke melk van veehouders betrekken. Buiten deze verplichting vallen dus de bedrijven, welke uitsluitend melk van eigen vee verwerken en/of verhandelen en afleveren.

Met het oog op technische bezwaren zullen voorloopig de desbetreffende bepalingen niet worden ingevoerd voor bedrijven, welke uitsluitend:

- a) melk verwerken en/of verhandelen en afleveren, welke op A.V.M. - C.M.C. condities is gekocht door aangeslotenen van de A.V.M. (Algemeene Vereeniging voor Melkvoorziening, gevestigd te 's-Gravenhage) ;
- b) consumptiemelkbedrijven zijn, welke geen melk fabriekmatig tot boter, kaas of melkproducten verwerken;
- c) melk verwerken en/of verhandelen en afleveren, welke is betrokken van één of meer leveranciers, die geen melkveehouders zijn en hun bedrijf onder contróle hebben gesteld van een daartoe erkende instantie.

De daarvoor in aanmerking komende, tot genoemde groepen behorende, bedrijven zullen nadere mededeeling ontvangen wanneer en op welke wijze zij zullen worden ingeschakeld.

Hun, die niet tot deze 3 groepen behooren en geen mededeeling van den Regeeringscommissaris voor den Akkerbouw en de Veehouderij hebben ontvangen, in zake verplichte aansluiting bij een contróle-instantie, wordt aangeraden zich vóór 15 Augustus a.s. aan te melden bij den *Centralen Crisis-Contróledienst* van het departement van Economische Zaken, afdeling Technische Contróle VII, Lange Voorhout 11 te 's-Gravenhage.

Bedrijven, welke niet tot de genoemde 3 groepen zijn te rekenen en verzuimen zich bij een contróle-instantie aan te sluiten, zullen van 1 September a.s. af gevaar lopen niet meer voor steun- uitkeering in aanmerking te komen, hetgeen voor de boterproducenten zal beteekenen, dat de heffing op boter dan zal worden ingevorderd. Bovendien zullen zij zich dan blootstellen aan tuchtrechtelijke vervolging.

De consumptie-melk-centrale

De Consumptie-Melk-Centrale heeft haar eerste gewone algemeene vergadering gehouden in „Pulchri-Studio” te ‘s-Gravenhage.

De voorzitter, de heer A. J. de Goey, heette allereerst mr. E. Kuylman, als vertegenwoordiger van den minister van economische zaken, dr. C. I. Kruisheer, als vertegenwoordiger van den directeur-generaal van den landbouw en de vertegenwoordigers van de centrale landbouw-organisaties, welkom.

De heer J. Kortleve, directeur der consumptie-melk-centrale, deelde mede, dat, met medewerking van de C.M.C. een rapport is tot stand gekomen dat binnenkort gereed zal zijn en waarin zal worden uiteengezet welk verschil bestaat tusschen de productiekosten van den consumptiemelker en die van den industriemelker. Jammer genoeg zijn de omstandigheden door den oorlogstoestand in ongunstigen zin gewijzigd, aangezien dit rapport is opgesteld in normale tijden, voorzoover we de crisisomstandigheden voor September als normaal kunnen beschouwen. Op de conclusie van dit rapport kon spr. natuurlijk niet vooruit loopen, doch wel kan worden medegedeeld, dat de toeslag voor de consumptiemelkers i.c. de toeslagen voor taxe en winterlevering onvoldoende moeten worden geacht, zoodat dit rapport t.z.t. een goeden grondslag zal vormen om aan te dringen op een verhoogden consumptiemelkbijslag.

De gemiddelde taxetoeslag bedroeg in het afgelopen jaar 53 cent per 100 liter over een taxehoeveelheid van ruim 454 miljoen liter per jaar. De toeslag voor winterlevering bedroeg gemiddeld 46 cent per 100 liter over een hoeveelheid van ruim 506 miljoen liter. De bedragen, die de C.M.C. voor t.b.c.bestrijding en bedrijfspremie heeft gereserveerd, vindt men op de balans vermeld tot een totaalbedrag van ruim *f.* 500.000. Hoeveel daarvan noodig zal zijn is nog niet geheel bekend.

Voor het opruimen van dieren, lijdende aan open tuberculose, is *f.* 182.000 besteed. Een belangrijke factor is het gescheiden opstallen van vrije dieren en reactie-dieren. Ook aan dit punt zal de C.M.C. meer aandacht gaan besteden door betere voorlichting.

Het ligt in de bedoeling ingaande 1 April 1940 ook de consumptiemelk naar vetgehalte te betalen.

De Bond van melkveehouders protesteert.

Tegen melkprijsbepaling naar het vetgehalte.

De bond van melkveehouders kwam gister in Amsterdam bijeen, onder presidium van den heer J. van Meerveld. De belangstelling voor deze bijeenkomst was groot. De plannen der regeering om met ingang van 1 April 1940, de uitbetaling der consumptiemelk, naar vetgehalte te doen geschieden lokten vele protesten uit.

De heer Kortlever, directeur der crisismelkcentrale, hield een korte rede, waarin hij mededeelde, dat de regeering die besluiten neemt, geheel buiten medeweten van zijn 12.000 leden tellende organisatie om. Het is het vaste voornemen der regeering, haar plannen door te zetten. Spr gaf een overzicht van de verschillende moeilijkheden, die zich bij doorgang zullen voordoen, waarbij hij voornamelijk de aandacht vroeg voor de bepaling van het vetgehalte en gewicht door den ontvanger.

Spr. pleitte voor het bepalen van centrale punten, waar de melk bijeen gebracht en onder controle het vetgehalte bepaald wordt. Ten aanzien van den melkprijs, die Zondag jl. in plaats van met twee cent, zoals de boeren verwacht hadden, met een cent werd verhoogd, merkte de heer Kortlever op, dat de kwestie in deze, bestaande tusschen de C M.C. en de A.V.M. door een arbitrage-commissie behandeld zal worden.

De minister heeft echter bezwaar, dat de straatprijs, tot veertien cent wordt verhoogd. Voorzitter J. van Meerveld verweet den minister, dat hij zijn woord niet heeft gehouden. De vergadering besloot terzake tot het zenden van een tweetal moties aan den minister, waarin zij zich uitspreekt tegen de verordening op het vetgehalte en uitdrukking geeft aan haar wensch tot verhoging van twee cent per liter, welke verhoging nodig is.

De rijksveeteelt-consulent, ir. L. de Vries, zou spreken over de consequenties, van de betaling naar vetgehalte, doch achtte dit gezien de stemming op de vergadering ten aanzien van de plannen der regeering, uit den boeze.

Vergadering van melkveehouders in Zuid-Holland VERHOOGING VAN DEN MELKPRIJS MET INGANG VAN ZONDAG.

Gistermorgen heeft de *Bond van Melkveehouders*, gevestigd in Zuid-Holland, te Rotterdam een algemeene ledenvergadering gehouden ter bespreking van den huidige toestand en den melkprijs.

De voorzitter, de heer A. N. Vaandrager, wees op den noodtoestand waarin het bedrijf thans verkeert.

De ordening heeft niet het gewenschte resultaat gehad en thans is het crediet, dat de melkveehouders aan de *Algemeene Vereeniging van Melkverkoopers* hebben moeten geven, volgens de rekeningcourantregeling, zeer hoog gestegen.

Daarom achtte spr, het noodzakelijk, dat de richtprijs van de melk verhoogd wordt met twee cent per liter.

In de zeer levendige discussies, die zich hierna ontwikkelden, bleek, dat de aanwezige leden allen van meening waren, dat een dergelijke verhooging moet worden nagestreefd. Er gingen stemmen op, om, als de *Consumptie Melkcentrale* de belangen van de melkveehouders niet voldoende zou kunnen behartigen, zelf het initiatief te nemen en het contact met de A.V.M. te verbreken. Ook werd voorgesteld om de melk niet meer aan de A.V.M. te verkoopen maar aan de industrie, tot de geëischte verhooging met twee cent per liter zou zijn verkregen, hierdoor zou het geheele Westland met 's Gravenhage zonder melk blijven zitten.

De heer Kortleve, directeur van de *Consumptie Melkcentrale* deelde mede, dat de minister heeft goedgekeurd, dat de straatprijs van de melk met ingang van Zondag as. met een cent per liter zal worden verhoogd.

Na kennisneming hiervan werd besloten om voorloopig en onder protest genoegen te nemen met een verhooging van den richtprijs met 1 cent per liter, terwijl de verschillende organisaties, die de samenstellende deelen van de C.M.C. vormen, uitgenoodigd zullen worden tot een vergadering, waar men de te nemen maatregelen zal bespreken.

De melkvoorziening van het Westen van ons land.

425 miljoen liter per jaar voor 3 ½ miljoen consumenten

Een der vraagstukken, welke in den laatsten tijd in het brandpunt der belangstelling staan, is wel de melkvoorziening van het Westen van ons land met de daarmee samenhangende vraagstukken, zooals de prijsregeling, het beschikbaar zijn van voldoende hoeveelheden, enz.

Hoezeer dit laatste een vraagstuk is waaraan de volle aandacht moet worden besteed, wordt wel geïllustreerd door de cijfers der consumptie in het zg. „wettelijke gebied”, d.w.z. het gebied waarin de algemeene vereeniging voor melkvoorziening regelend optreedt. Dit gebied ligt ongeveer achter de lijn Beverwijk - Zaandam - Hilversum – Amersfoort – Utrecht - Dordrecht - Hellevoetsluis, en omvat ongeveer 3½ miljoen inwoners. Per jaar wordt in dit gebied ongeveer verbruikt 425 miljoen liter melk voor de consumptie, 50 miljoen liter voor melkproducten (waarmede hier niet bedoeld boter en kaas) en 15 miljoen liter voor melkbrood.

Vooraf door de jongste maatregelen, zooals het terugbrengen van het vetgehalte en de prijsverhooging, is deze kwestie zeer actueel geworden, daar het publiek een verkeerden indruk van deze maatregelen krijgt.

In dit verband vond het A.N.P. den voorzitter van de Algemeene Vereeniging voor Melkvoorziening, den heer G. J. Blink, bereid een overzicht te geven van het werk en de bedoelingen van de A.V.M.

De heer Blink stelde op den voorgrond, dat het doel van de A.V.M. is de opbouw in samenwerking met de Consumptie Melk-Centrale (CMC.) van een behoorlijk productie- en distributieapparaat, waardoor de consument voorzien wordt van eerste kwaliteit melk en de handelaar een behoorlijken prijs voor zijn producten krijgt. Het publiek koopt thans melk, die kwalitatief en hygiënisch op een zoo hoog peil staat als thans mogelijk is, tegen een prijs welke economisch volkomen is verantwoord.

De A.V.M., welke uit den crisisnood is geboren, vond tweeërlei arbeid, nl. crisiswerk, de regeling van de prijzen, en opbouwenden arbeid, het brengen van de melk op hooger peil. Dank zij de ordenende bevoegdheden kon de A.V.M. in beide opzichten zeer goed werk doen, waarvan de resultaten duidelijk zichtbaar zijn. Aan de boeren wordt een premie gegeven voor melk van betere kwaliteit, waarbij gelet wordt op zindelijkheid, gezondheidstoestand van den veestapel. enz. Iedere boer, die is aangesloten, is verplicht mede te werken aan de T.B.C.-bestrijding, waarbij wederom een premie wordt gegeven indien deze resultaat heeft. Deze arbeid werd ook uitgestrekt tot den melkhandel, waar eischen werden gesteld, inzake materiaal, de verzorging daarvan, de winkels, de bewaring van melk, koelgelegenheid, enz. Ook op dit gebied is in de jaren die achter ons liggen een enorme verbetering te constateeren.

Een zeer belangrijke vraag is echter: Hoe komen wij aan een voldoende hoeveelheid melk? In normale tijden is dit al een moeilijk probleem. In den zomer wordt meer melk geproduceerd dan in den winter. De consumptie gaat echter door, zoodat ook in den winter een voldoende hoeveelheid beschikbaar moet zijn. Wanneer dan ook een boer zijn productie ‘s winters handhaaft, wordt hem hiervoor een premie gegeven. Het zou natuurlijk mogelijk zijn om in andere districten groote hoeveelheden melk aan te koopen, doch dit ontmoet weer groote bezwaren.

o.a. voor de industrieën in die districten. Bovendien komen de momenteel zeer hoge vervoerskosten hierbij in het geding, zoodat het voordeliger is een premie toe te kennen.

Desondanks is thans de productie in het „wettelijk gebied” niet voldoende voor de consumptie, zoodat het noodzakelijk is bij te koopen in andere streken van ons land. De bevolking van dit gebied, waarin o.a. Amsterdam, Haarlem, Den Haag, Utrecht en Rotterdam liggen, is zoo groot, dat de productie niet in de behoeften kan voorzien. Met den aankoop en aanvoer zijn hoge kosten gemoeid, vandaar de hoogere prijzen in vergelijking met elders, welke dus niet te wijten zijn aan den tusschenhandel, zooals oppervlakkige beoordeelaars dikwijls meenen. Integendeel, ook de tusschenhandel maakt moeilijke tijden door in verband met de op het oogenblik sterk gestegen kosten.

Dit alles zijn moeilijkheden, waarvan het groote publiek weinig beseft, doch de arbeid die in het belang der volksgezondheid op dit terrein is verricht, geeft de beste waarborgen voor de toekomst. De A.V.M., in April 1938 opgericht, te zamen met de consumptie Melk Centrale, C.M.C., heeft de controle op ongeveer 12.000 boeren en 8.000 melkhandelaren. Deze krijgen waardevolle adviezen voor hun bedrijven, terwijl zeer veel wordt gedaan op het gebied van onderwijs (cursussen) in melkhygiëne, e. d. Wat betreft de bestrijding der T.B.C. kan worden gezegd, dat ook op dit gebied goede resultaten zijn bereikt. De arbeid, die drie jaar geleden is begonnen, is thans zoover gevorderd, dat mag worden aangenomen dit gevaar over een jaar of vijf practisch onder den duim te hebben.

Dit alles betreft de regeling in het z.g. „wettelijke gebied”. Daarbuiten zijn op enkele plaatsen ook verenigingen opgericht, doch deze werken zelfstandig. hoewel zij contact houden met de A.V.M.

De komende regeling, waarbij het vetgehalte van de melk wordt teruggebracht tot 2.5%, schept voor het bedrijf nieuwe moeilijkheden. Met de belangen van de verschillende bedrijfsgroepen moet rekening worden gehouden, zoodat geen belangen onnoodig worden geschaad, hoewel niet te voorkomen zal zijn, dat bedrijven zich op een anderen voet moeten inspelen.

Gezien echter in het licht van hetgeen door de A.V.M. reeds werd bereikt, mag vol vertrouwen de doorvoering van dezen maatregel worden tegemoetgezien.

De standaardisatie van consumptiemelk MELKVEEHOUDERSBELANGEN TE AMSTERDAM BESPROKEN.

AMSTERDAM. In „Krasnapolsky” heeft de Bond van Melkveehouders vergaderd onder voorzitterschap van den heer J. van Meerveld.

In deze bijeenkomst werden de a.s. centralisatie in de melkvoorzieningen en de standaardisatie behandeld, in verband waarmee ook de heer Kortlever, directeur van de Consumptie-melkcentrale, - CMC. - aanwezig was.

Ter beantwoording van vragen hield de heer Kortlever een uitvoerig betoog, waarin hij o.a. zei, dat de omstandigheden veel gunstiger zijn ten aanzien van een landelijken prijs, terwijl thans, in tegenstelling met voorheen, ook tot de grootst mogelijke productie wordt aangezet. Dit is echter moeilijk tengevolge van het feit, dat niet voldoende krachtvoeder beschikbaar is. Aan alle kanten bestaat echter een afzetmogelijkheid, omdat ons land ingeschakeld is in het productieproces van geheel Europa, hetgeen ons verplicht, ook voor andere landen zooveel mogelijk te produceeren. Dit brengt mee, dat een prijsstijging niet uitgesloten is.

Wij moeten ons zelf dan ook den plicht opleggen, de productie op te voeren ten bate van het algemeen, ondanks de groote moeilijkheden.

DE NEDERLANDSCHE UNIE.

Het terugloopen der melkproductie heeft geleid tot standaardisatie met ingang van 24 November a.s., vervolgde spr. zijn betoog. De bedoeling hiervan is duidelijk: men wil, dat zooveel mogelijk vet vrij komt voor de consumptie. De standaardisatie brengt ook mede, dat de veehouders hun melk betaald zullen krijgen naar vetgehalte.

De kwestie van het vervoer van den producent naar de ontvangststations moet voorloopig blijven rusten.

Het belangrijkste is, dat de bepaling van het vetgehalte en het wegen en het monsteren een en ander brengen, waarbij zoowel de handelaar als de veehouder groot belang hebben.

De C.M.C. stelt zich op het standpunt, dat hierbij controle moet worden gehouden door onpartijdige controleurs van de melkcontrolestations en zij stelt dit als eisch.

Op de vraag, hoe er zal worden betaald, is nog geen antwoord te geven. De C.M.C. heeft de standsorganisaties om haar oordeel gevraagd, doch alle antwoorden zijn nog niet binnen.

Spr. stelde den boer evenwel een melkprijsverhoging van 1½ cent in het vooruitzicht. Ten slotte raadde hij hun aan voorzichtig te zijn met het betalen van hooge prijzen voor veevoeder. Na deze uiteenzetting voerden nog verscheidene afgevaardigden het woord.

ALGEMEENE MELKCENTRALE LEIDEN EN OMSTREKEN

De stichtingsvergadering

LEIDEN. Sedert eenigen tijd was er vanuit de bestaande organisaties van melkverkoopers een drang naar voren gekomen tot centralisatie. Om hiertoe te geraken was op 14 November een voorloopige vergadering gehouden, waar in principe tot oprichting werd besloten.

Gistermiddag werd een tweede bijeenkomst in café „'t Schuttershof” gehouden onder voorzitterschap van den heer H. Compier, die de drie Leidsche slijtersverenigingen en de vertegenwoordigers der verenigingen, uit omliggende plaatsen hartelijk welkom heette, alsmede aan de fabrikanten, de afgevaardigden van de diverse melkinrichtingen en den heer mr. Hugenholtz, rechtskundig adviseur en adviseur der *Neutr. en Prot. Christ. Melkslijtersverenigingen*. De notulen der vorige vergadering, waarin de statuten behandeld waren, lokte eenige bemerkingen uit van de zijde van den heer v. Tol, zulks naar aanleiding van het artikel, waarin het doel der vereeniging is omschreven.

Spr, drong er verder nog op aan in het artikel betreffende het aantal bestuursleden te spreken van „tenminste acht leden en een voorzitter”.

De voorz. merkt naar aanleiding hiervan op, dat de statuten in de vorige vergadering zijn vastgesteld en dat men nu weer niet daarop terug kan komen, hetgeen den heer v. Tol de opmerking ontlokt, dat men dan wel met de vereeniging kan ophouden, want dat zij dan haar doel voorbijstreeft.

Nadat ook de heer v. d. Meer zich had verzet tegen aankoop van de melk bij één grossier, zette de voorzitter nog eens uiteen waarom deze vergadering was bijeengeroepen.

Spr. wees vervolgens op de moeilijkheden welke zich thans voor het bedrijf voordoen, nl. de standaardisatie van de melk, welke op Zondag 24 November ingaat. Vóór alles is op het oogenblik aaneensluiting van alle belanghebbenden noodig. Op het oogenblik hebben zich verschillende vereenigingen uit Leiden en omgeving-zich aangesloten met een totaal van omstreeks 170 leden.

Op een vraag van den heer v. Tol hoe de vereenigingen uit de Bollenstreek denken over aansluiting, antwoordt de heer v. Tol, dat de Bollenstreek niet zal aansluiten, indien het doel der vereeniging niet beter omschreven wordt. Spr, zegt, dat de Bollenstreek niet kan goedkeuren, dat de A.V.M. de lakens uitdeelt.

De voorz, antwoordt hierop, dat de heer v. Tol de zaken verkeerd ziet en de heer v.d. Meer vult dit nog aan door te zeggen, dat elke groep later kan bepalen waar zij de melk wil betrekken. Wil de A.V.M. dit niet, dan staat de Centrale Organisatie achter de groep om haar plan te steunen.

Mr. Hugenholtz geeft vervolgens een uiteenzetting van zijn zienswijze en zegt, dat het doel der vereeniging in de eerste plaats is de bescherming van den kleinhandel. De A.M.L.O. laat zich heelemaal niet voortstuwten door de A.V.M. alleen, maar de bedoeling is om geheel zelfstandig te blijven. Daarom zou het jammer zijn, dat de Bollenstreek niet tot deze centrale vereeniging zou toetreden.

De heer v.d. Holst weidt hierna nogmaals in den breede over het doel der vereeniging uit. Dat doel is niet alleen te trachten de melk tegen den goedkoopsten prijs in te koopen, zelfs ten koste van slachtoffers onder eigen broeders. De vereeniging moet niet op onrechtvaardigheid gebouwd worden, maar steunen op rechtvaardigheid en billijkheid, want daarmee alleen is het algemeen belang gediend.

Op voorstel van den voorzitter zou hierna tot stemming worden overgegaan. In de pauze, welke hiermee gepaard ging, werd nog uitvoerig onderling gediscussieerd, speciaal met de leden van de afdeling Bollenstreek. Dit had tot resultaat, dat de heer v. Tol mededeelde, dat de Bollenstreek wèl met de oprichtingsplannen accoord zou gaan, indien in de statuten wordt opgenomen dat de mogelijkheid geschapen wordt, dat groepsgewijs gezamenlijk door het bestuur wordt gekocht.

De voorz, zeide hierop, dat het bestuur hiertegen geen bezwaar had, mits men hieruit niet de conclusie zou trekken, dat het bestuur nu ook verantwoordelijk was voor den inkoop. De heer v.d. Kloot merkte nog op, dat het waarschijnlijk niet mogelijk zal zijn op het oogenblik van leverantie te veranderen, omdat de A.V.M. hiertegen is, hetgeen de heer v.d. Meer deed opmerken, dat dit geen bezwaar behoeft te zijn om bedoeld artikel te veranderen. De vergadering verklaarde zich hierna unaniem conform met het voorstel.

Na langdurige besprekingen en stemmingen werd een bestuur gekozen, dat als een voorloopig bestuur beschouwd moet worden.

Hierin hebben zitting: uit de omgeving van Leiden de heeren A. de Haan, J. Schippers, A. Bogaard, M. van Tol en A. van Zanten en uit de stad: de heeren H. Compier, J. P. v. d. Holst, M. L. C. de Geus en H. B. van Benten.

1941

Nieuwe Leidsche Courant, 1941-01-22; p. 7/6

DE VOORZIENING MET CONSUMPTIEMELK

Men waardeere wat gebeurt

Er worden den laatsten tijd wel eens klachten vernomen over het feit, dat menige huisvrouw niet de hoeveelheid melk kan koopen, welke zij gewoon is te betrekken. Dan is men maar al te gauw bereid, daaraan onaangename beschouwingen toe te voegen, alsof de melkhandel niet gaarne anders wilde.

Het A.N.P. heeft over deze aangelegenheid een onderhoud gehad met den heer G. J. Blink, voorzitter van de *Algemeene Vereeniging voor Melkvoorziening*. (AMV.) Wat deze mededeelde, is in het volgende samen te vatten:

Er is - wat de voorziening met consumptiemelk betreft - een zoogenaamd wettelijk gebied, ook wel den groote-steden-driehoek geheeten. Het kan worden afgebakend door een lijn te trekken over de steden Amsterdam-Haarlem-Den Haag-Rotterdam-Dordrecht-Gouda-Utrecht - Amersfoort. Deze steden en wat binnen de lijnen ligt, alsmede de Zaanstreek, Beverwijk, IJmuiden en omgeving, vormen het „wettelijke gebied”.

De melkvoorziening in dit dicht bevolkte gedeelte des lands put haar melk uit boerderijen, welke hierbinnen of dicht erbij gelegen zijn.

De consumptiemelk is voor die boerderijen een belangrijke factor, maar om de melkgift op peil te houden, hebben de boeren des winters veel krachtvoer aan hun vee te verstrekken. Het verbruik van consumptiemelk is namelijk in den winter en in den zomer vrijwel gelijk. De import van het krachtvoer - dat weet nu ieder wel - ontbreekt. In het zoeven bedoelde gewest nu wordt de daling van de melkopbrengst sterker gevoeld dan daarbuiten, elders hier te lande. Daar brengt de veehouderij niet zooveel consumptiemelk op. Daar worden ook andere-zuivelproducten gemaakt. Daarvoor is het gebruik van krachtvoer niet zulk een eerste vereischte. Het gemis ervan wordt daar minder gevoeld.

De melkproductie is dus in het wettelijke gebied relatief sterker gedaald dan elders. Toch tracht de *Algemeene Vereeniging voor Melkvoorziening* den aanvoer op 100 pct. van den normalen aanvoer te houden door het aankopen van melk uit *Friesland en Groningen, Drenthe, Overijssel, Noord-Holland, Gelderland, Limburg en Noord-Brabant*. Deze melk moet dus worden aangevoerd uit de zoogenaamde zuivelprovinciën. Men is klein begonnen, met een matigen aanvoer per week. Die aanvoer is echter reeds gestegen tot 4.9 miljoen liter in de week van 5-11 Januari.

Alle mogelijke autotractie moet worden ingeschakeld voor dit abnormale melkvervoer. Daarvoor dienen tien tankwagens. Verder geschiedt het melktransport met melkbussen. Soms is een geringe aanvoer met motorbooten mogelijk.

Maar men moet zich behelpen, meest met oude auto's, gladde wegen, sneeuwval, het verbod om te rijden tusschen 12 en 4 uur, de moeilijkheden bij veren en bruggen, dat alles veroorzaakt herhaalde vertragingen in den aanvoer. Dan komt het dikwijls voor, dat de melkauto's moeten blijven staan tot des ochtends vier uur.

Van vele zijden wordt medewerking ondervonden. De melkaanvoer van elders stuit echter op te vele en te moeilijke belemmeringen. De ruim honderd auto's, welke de melk moeten aanvoeren over groote afstanden, kunnen door de weersomstandigheden het zware werk niet al-

tijd even vlot aan. Dan moet de A.V.M. maar zorgen, dat de consumptiemelk te bestemder plaatse komt. Als dit niet ten volle gelukt, moet een remedie worden gezocht in contingentering van den melkhandel.

Deze tracht een percentage van honderd te handhaven, maar daarin slaagt hij tegenwoordig niet steeds. Hij heeft te doen met een zeer subtiële organisatie, zoodat wel eens met een lager percentage genoeg moet worden genomen. Groot zijn de beperkingen echter niet en zonder de A.V.M. zou het publiek er wel heel wat minder gunstig aan toe zijn.

Als de toestanden normaal waren, zouden de bezwaren reeds in Februari verdwenen zijn. Maar verwacht wordt, dat de boeren het er op hebben aangelegd, hun koeien later dan gewoonlijk aan het kalven te hebben, opdat ze in de weide volop de voeding kunnen vinden, welke ze nu wegens gemis aan krachtvoer ontberen. Dan zal het vervoer van melk over verre afstanden niet meer zoo noodig zijn. Immers, in het wettelijke gebied blijft het aantal boerderijen vrijwel constant.

Het publiek mocht wel wat meer waardeeren, dat het nog elken dag melk kan koopen, zij het dan nu iets minder somtijds, dan gewoonlijk. Heeft men zich wel eens nagedacht wat het zeggen wil, dat men zelfs in de eerste oorlogsdagen aan de meeste woningen den melkbezorger heeft zien verschijnen?

Hoe het zij, zoowel de boer als de A.V.M. en de melkdistribuant hebben wel aanspraak op wat meer waardeering en medewerking van de zijde der clientèle zoo besloot de heer Blink.

AVM en CMC voor groot deel in MAP WOII

1946

Leidsch Dagblad, 1946-05-13; p. 2/4

MELKVEEHOUDERS VRAGEN VERHOOGING VAN DEN MELKPRIJS.

Zaterdag j.l. waren de vertegenwoordigers van de melkveehouders van het district „Leiden” van de **Coöperatieve Melkafzet-Centrale G.A.** bijeen, in de vergadering heerschte ernstige ontstemming over de hoogte van den melkprijs, zooals deze door de Regeering is vastgesteld en welke ligt onder den door de C.M.C., zoowel als door de Regeeringsinstantie zelve berekenen kostprijs. De vergadering, welke meer dan 1000 veehouders vertegenwoordigde, verklaarde zich niet bereid deze prijsstelling te aanvaarden en besloot het hoofdbestuur op te dragen bij den betreffenden minister ten sterkste te protesteeren en dezen bewindsman te wijzen op het groote belang voor de veehouders, dat zij, evenals elk Nederlander, hun product loonend kunnen afzetten en dat dit tevens noodig is in het belang van een regelmatige melkvoorziening. Uit de vergadering werd een telegram over deze aangelegenheid aan den minister verzonden.

Leidsch Dagblad, 1946-05-23; p. 3/4

LISSE. Melkvoorziening in gevaar - Om te voorkomen dat de melklevering wordt gestaakt vergaderde de afdeling Lisse en omstreken van de *Coöperatieve Melk Afzet Centrale* onder voorzitterschap van den heer H. Warmerdam uit De Zilk.

De voorzitter heette de aanwezigen welkom en leidde het groote vraagstuk van den nieuwen melkprijs in.

De veehouders hebben hun kostprijsberekeningen uit een aantal bedrijven van verschillende gronden en streken ter tafel gelegd en het staat onomstootelijk vast, dat voor een melkprijs van 15 cent per Liter de bedrijfsvoering met het huidige loon- en kostenpeil onmogelijk is.

Ook van Regeeringswege is voor de melk een kostprijsberekening gemaakt en deze komt op 16½ cent per liter, waarboven gerekend moet worden op een winst van plm. 3 cent per liter voor den veehouder voor bedrijfsrisico en zorg voor den ouden dag.

Dit komt neer op een bedrijfswinst van f.1800 bij een bedrijf van 20 koeien met een gemiddelde opbrengst van 3000 liter per dier, wat toch niet overdreven mag worden genoemd.

De heer Biesheuvel, directeur van het C.M.C. te Leiden, wees de veehouders op de noodzakelijkheid allen zonder uitzondering de te nemen stappen te steunen en de mededeelingen van de C.M.C. kalm en waardig uit te voeren; dan alleen kunnen we op succes rekenen.

BIJLAGEN

Bijlage-1

Uit Boek 25 Jr. AVM – Zuid- Nederland blz. 13>

De zuivelgeschiedenis bepaalde de taken van de AVM.

.....Overigens werden er al in 1938 twee AVM's opgericht in Bergen op Zoom: de Algemeene Vereeniging van Melkdistribuanten in West Noord-Brabant en de Algemeene Vereeniging van Melkdistribuanten "De Westhoek". In die vooroorlogse crisisjaren kwamen er in het hele land soortgelijke verenigingen van de grond. De grootste was de AVM voor West-Nederland (de huidige Randstad minus de Kop van Noord-Holland). In het Zuiden kwamen er verenigingen in Breda, Eindhoven, Heerlen, Maastricht, Oss, Roermond, Sittard, Venlo, op Walcheren en voorts was er nog een vereniging voor het overige deel van de provincie Zeeland.

De huidige AVM-secretaris L.A.I. van der Poel, die als zodanig gelijk met de AVM zijn zilveren jubileum viert, was mede-oprichter en van 1 februari 1941 af secretaris-penningmeester van beide nauw met elkaar samenwerkende verenigingen in Bergen op Zoom, die evenals de zusterverenigingen elders in het land - als voornaamste taken hadden: het vaststellen van minimum consumentenprijzen voor melken melkproducten; het afgeven van (vestigings)vergunningen aan melkslijters, die (later) via AVM-vakcursussen werden opgeleid en het voeren van algemene propaganda ter stimulering van het melkverbruik.

„In de vooroorlogse jaren werden op basis van de *Landbouwcrisiswet* en aan de hand van het *Crisis-melkbesluit* geprobeerd de consumptiemelkvoorziening te regelen. Dat was bitter hard nodig. Het prijspeil van zuivel was op de wereldmarkt tot ongekende diepte gedaald. Van een Nederlandse markt was geen sprake. Er waren in ons land wel duizend kleine plaatselijke en regionale consumptiemelkmarktjes met elk hun eigen prijsstelling”.

„Mede door de grote werkloosheid was de concurrentie moordend. Werklozen, die méér hoopten te verdienen dan ze deden met stempelen, en melkveehouders, die hun boerderijproducten rechtstreeks aan de consument probeerden te verkopen tegen iets hogere prijzen dan ze op de fabriek kregen, traden toe tot het toch al te grote leger van melkhandelaren, dat zelfs op zondagen actief was. Vestigingseisen waren er nauwelijks; van sanering had nog niemand gehoord. De consument werd dan ook vaak bestookt door meerdere, elkaar fel [14] beconcurrerende melkslijters. Deze wildgroei had tot gevolg, dat de inkomsten uit de melkhandel op een gegeven moment bij 70% van de melkverkopers minder dan de helft van hun totale inkomsten uitmaakten”.

„Dat was een van de redenen, waarom voor het voorhanden hebben, verhandelen en afleveren van consumptiemelk" een "bewijs van vergunning" verplicht werd gesteld. Die vergunning kon worden verleend door verenigingen met publiekrechtelijke bevoegdheid, waarin handel en industrie samenwerkten": volgens van der Poel een voor die jaren uniek verschijnsel. Die verenigingen moesten dan wel worden gesteund door de melkhandel in hun gebied. In feite zei de toenmalige minister van Economische Zaken (Steenbergen) tegen het melkbedrijfsleven: "Neem zelf maar maatregelen om je eigen positie te verbeteren”.

"Het was" - aldus Van der Poel - "dus zaak, dat de twee Westbrabantse verenigingen de overgrote meerderheid (meer dan 70%) van de 284 melkverkopers in hun gebied achter zich kregen. Dat lukte in juni 1938. De enkele tegenstanders werden gedwongen zich bij de samen-

werking aan te sluiten. Leverden ze melk zonder vergunning, dan werd dat voortaan als klandestiene handel beschouwd en volgde inschakeling van de politie".

[15] In 1938 konden de AVM's consumentenverkoopprijzen gaan vaststellen, die overigens nog wel aan Den Haag ter goedkeuring moesten worden voorgelegd. Per 7 augustus werd in West-Brabant een "melkprijsstelling" afgekondigd met onder meer de volgende prijzen:

Losse melk:	f 0,10 per liter
Melk per 1/1 flesch:	f 0,13 per flesch
Losse karnemelk:	f 0,05 per liter
Gortpap:	f 0,09 per liter
Bloempap:	f 0,09 per liter
Moutpap:	f 0,10 per liter
Rijstpap:	f 0,11 per liter

Deze minimumprijzen moesten de slijters met vergunning een redelijk inkomen garanderen.

In de oorlogsjaren kwam er van de verwezenlijking van de AVM-doelen uiteraard niet zo veel terecht. De verenigingen, die in het belang van de consument wel bleven bestaan, kregen volgens Van der Poel al gauw te maken met maatregelen, die door de bezetter werden gedecreteerd.

WOII

Zo werd in november 1940 melkstandaardisatie op een vetgehalte van 2,5% verplicht. De melkveehouders moesten hun produkt voortaan naar de fabriek brengen, waar het werd afge-roomd; dit ondanks het feit, dat veel fabrieken daar toen nog niet op waren ingericht. Het was in die begintijd trouwens toch [015] niet allemaal even eenvoudig met de gestandaardiseerde melk, want in november 1940 schreven de AVM besturen: "Den leden zij er op gewezen, tijdens het venten van gestandaardiseerde melk, deze regelmatig te roeren, om afwijking van het wettelijk vetgehalte te voorkomen. Indien hieraan stipt de hand wordt gehouden kunnen moeilijkheden met de *Keuringsdienst van Waren* worden vermeden".

De standaardisatiemaatregel was op zichzelf zeker verstandig. Tot dan toe heerste er een enorme chaos op het gebied van vetgehalten. Een liter volle melk van 2,8% leverde vaak evenveel op als een van 3,5%. Standaardisatie bande dan ook veel oneerlijkheid uit in de handel. De AVM zorgde mede voor een soepele uitvoering van het standaardisatiebesluit, ondermeer door het regelen van het melktransport van fabriek naar slijter. De laatste kon zijn produkt niet langer bij de boer kopen. Hij raakte helemaal op de fabriek aangewezen, waardoor ook een stuk ongezonde concurrentie verdween.

De AVM zorgde mede voor een soepele uitvoering van het standaardisatiebesluit, onder meer door het regelen van het melktransport van fabriek naar melkslijter.

[17] De vereniging speelde ook een rol bij de afvloeiing van de zelfsljgende melkveehouders, de "melkboeren". Die werden voor de keus gesteld: alleen slijten en dus het vee eruit of alleen vee houden en dus de detailhandel aan de kant. Het uitventen van eigen - in de fabriek gestandaardiseerde melk - werd verboden.

Voorts werd in de oorlogsjaren de sanering als geheel met kracht ter hand genomen "om een einde te maken aan het euvel, dat een klant door twee of meer melkventers werd bediend".

De melkventers kregen ook voor het eerst in hun leven iets, dat op een weekeinde leek. In november 1940 besloten de AVM-besturen hun leden te adviseren het verkopen van melk op zondag af te schaffen en om 's-zaterdags eenmaal te venten. De vroeger daartegen bestaande bezwaren, n.l. het melktekort 's-zaterdags en het melkoverschot 's-maandags, kwamen door het standaardisatiegebod te vervallen.

De AVM ging in het begin van de jaren veertig ook controle uitoefenen op melkvervalsingen bij slijters en fabrieken. Menig melkboer probeerde zich te verrijken ten koste van de consument door water bij de melk te doen. Dat kwam hem op een forse "boete wegens melkvervalsing" te staan als de AVM erachter kwam.

[18] Het was in die jaren natuurlijk erg verleidelijk om de snel slinkende melkplas op deze wijze te vergroten. Vanaf maart 1941 immers al kregen de handelaren nog maar 85% van de melk toegewezen, die ze in de daaraan voorafgaande weken gemiddeld hadden verkocht. Alleen voor ziekenhuizen, sanatoria etc. mocht van die lijn worden afgeweken. De AVM kon "het voeren van algemene propaganda ter stimulering van het melkverbruik" dus verder wel vergeten.

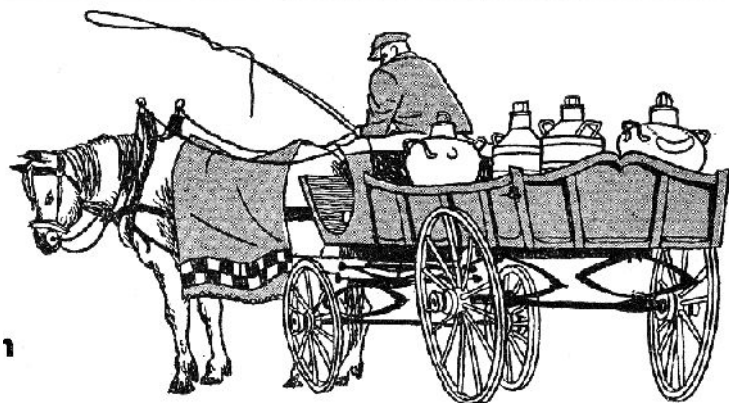
De contingentering (volgens Van der Poel "bepaald geen EG-woord") werd een maand later gevolgd door invoering van de distributie, waarbij de consument nog uitsluitend melk op bonnen kon kopen.

Na 14 juli 1941 was er van melk trouwens al nauwelijks sprake meer: consumptiemelk moest volledig worden ontroomd. Taptemelk werd het normale rantsoen van de burger. Alleen voor kinderen beneden de 14 jaar en "zoogende moeders" was er nog "gewone" melk met een vetgehalte van 2,5%.

[20] Na de bevrijding was de AVM aanvankelijk druk in de weer om de vele zuivelfabrieken en slijtersbedrijven, die door het oorlogsgeweld hadden geleden, op de been te helpen en om de melkvoorziening weer enigszins op gang te brengen. Dat ging vrij vlot, maar eerst in juli 1948 draaide de zaak weer volledig, want toen werd de melkdistributie opgeheven. Zeven "magere jaren" behoorden tot het verleden.

Bijlage-2

Bron: Periodiek CMC 'Melk' speciale bijvoegsel van nr. 19/20, 23 dec 1970

25 jaar CMC – Historisch gedeelte

van verleden tijden

Eerste deel

Wanneer vandaag in melk- en zuivelkringen wordt gepraat over 'het westen' of 'het westelijk consumptiemelkgebied', dan worden vrijwel de gehele provincie Zuid-Holland, het grootste deel van de provincie Utrecht en het zuidelijk deel van Noord-Holland bedoeld. Het gebied dus rond de grote steden waar, vanouds, een groot deel van de gewonnen melk bestemd wordt voor consumptiedoeleinden. Dat is een situatie, die volkomen tegengesteld is aan die in de rest van Nederland, waar de melk overwegend tot zuivelproducten wordt verwerkt.

In de tweede helft van de negentiende eeuw, toen steden als Amsterdam, Rotterdam en Den Haag vergeleken bij nu nog maar grote dorpen waren, ventten de boeren in en om die steden zelf hun melk uit. Naarmate de steden zich echter uitbreidden, vestigden voornamelijk boerenzoons zich daar als melkslijters en verkochten de boeren hun melk aan deze slijters. Daarbij namen zij de verplichting op zich, een heel jaar lang, dagelijks een bepaalde hoeveelheid melk franco af te leveren.

's Morgens in alle vroegte reed de boer met de melkwagen naar de stad om tijdig (zes uur) zijn afnemer van melk te voorzien. Over het algemeen werd eenmaal daags afgeleverd, al waren er toch ook wel veehouders die zowel 's morgens als 's avonds de melk bij hun afnemer aanvoerden. De aflevering geschiedde aanvankelijk in houten vaten, die later door metalen bussen werden vervangen.

Van enige organisatie was in die tijd nog geen sprake. De prijsregeling was helemaal een kwestie tussen de boer en zijn afnemer. Omstreeks 1897 werd de melk door de veehouders in de omgeving van Amsterdam aan de melkslijter verkocht voor ongeveer 36 stuiver het vat, dat een inhoud van 30 liter had. Daarvoor moesten zij echter, het hele jaar door, een bepaalde hoeveelheid melk per dag afleveren en die gang van zaken bracht mee, dat zij in het voorjaar over het algemeen melk overhielden.

Deze 'overmelk' moesten ze zelf tot boter of kaas verwerken, of op de melkmarkt verhandelen (in Amsterdam werd de melkmarkt gehouden tegenover het Centraal Station). Dat de prijs, die op de overmelk kon worden gemaakt, meestal zeer schraal was, ligt voor de hand.

De verplichte levering van een bepaalde hoeveelheid melk per dag bracht natuurlijk ook mee, dat de boeren - wanneer zij in een droogteperiode tegen eind juni of begin juli niet voldoende melk hadden om aan hun verplichtingen te voldoen - gedwongen waren om met een paar half afgemolken koeien naar de markt te gaan om enkele verse koeien terug te kopen, die vaak belangrijk meer kosten dan de afgemolken beesten hadden opgebracht. Hetzelfde deed zich vanzelfsprekend in de herfst voor, als de melkgift aanmerkelijk minder werd.

melkinrichtingen en grossiers

Bij de verdergaande bevolkingsgroei ontwikkelden zich in de grote steden naast de melkslijters de melkinrichtingen, die zich toelegden op het pasteuriseren van de melk en die zich naast de productie van gepasteuriseerde melk in de fles ook gingen bezighouden met de productie van melkproducten. Aanvankelijk waren dat vooral papsoorten. Na 1900 kregen deze melkinrichtingen door de uitbreiding van hun omzet meer invloed. Bij de inkoop van de benodigde melk volgden de melkinrichtingen de tactiek om voor de aanvang van het nieuwe melkjaar, met enkele van hun voornaamste leveranciers te praten over prijs melk 4 november 1950 en leveringsvoorwaarden.

Deze boeren waren dan de gangmakers voor de anderen, die meestal zonder veel tegenwerpingen volgden. De leveringsvoorwaarden hielden in, dat de melk op een bepaalde tijd, franco fabriek, geleverd moest worden. Bij overschrijding van de vastgestelde levertijd werd door de melkinrichting een gulden boete in rekening gebracht. Na de oorlog 1914-1918 eerst deed de melkgrossier zijn intrede, doordat de melk voor de grote steden uit een steeds groter wordend gebied moest worden betrokken.

Een niet onbelangrijke rol hierbij speelde overigens ook de komst van de auto, waardoor het melkvervoer niet langer met paardentractione behoefde te gebeuren. De melkgrossiers kochten de melk af boerderij en verkochten ze op hun beurt aan de melkslijters in de stad. Ten gerieve van hun afnemers gingen de grossiers zich langzamerhand óók bezig houden met het bereiden van produkten, waardoor hun bedrijven gaandeweg eveneens het karakter van melkinrichting kregen, zij het dan dat deze geen detailhandel bedreven.

bonden van melkveehouders en melkveilingen

Inmiddels was er bij de consumptiemelk leverende veehouders in het westen steeds meer behoefte ontstaan aan een zekere bundeling van krachten. Omstreeks 1909 ontstonden de bonden van melkveehouders, die zich ten doel stelden: 'het behartigen van de belangen der leden melkproducenten door te trachten de verkoopwaarde van de melk zo gunstig mogelijk te maken'. De besturen van de bonden onderhandelden met de vertegenwoordigers van de handel over de prijs en de leveringsvoorwaarden. De bonden traden echter alleen maar prijsregelend op, want zodra een prijs was overeengekomen moesten de boeren individueel maar zien daarvoor de melk kwijt te raken. Daarin slaagden zij lang niet allemaal, want alleen de bonafide melkinrichtingen en melkgrossiers hielden zich aan de gemaakte afspraken. De minder bonafide handel was er steeds op uit om iets van de prijs af te pingelen, wat maar al te vaak gelukte. De allermoeilijkste periode bleef daarbij het voorjaar, als de boeren met grote hoeveelheden overmelk zaten. De bonden konden met de beste wil van de wereld niet bewerkstelligen, dat de overmelk voor een redelijke prijs kon worden geplaatst. Evenmin gelukte dat aan de melkveilingen, die in 1929 werden gesticht en die los stonden van de bonden van melkveehouders.

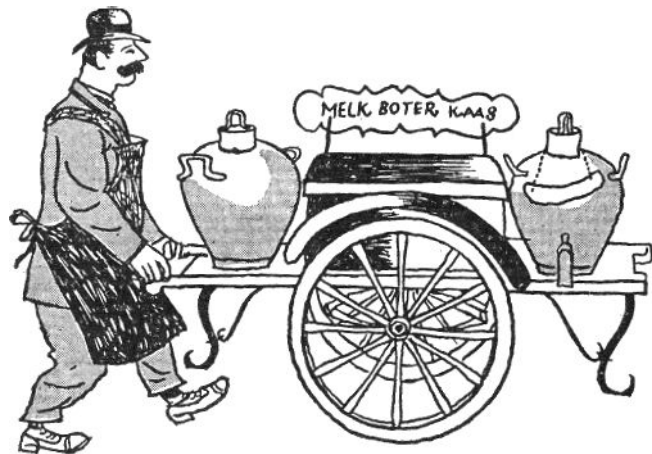
waarom geen coöperatieve melkverwerking?

De geschetste, uiterst zwakke, positie van de West-Nederlandse melkveehouderij doet de vraag rijzen, waarom - in tegenstelling tot de situatie in het noorden, zuiden en oosten van Nederland - aan het eind van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw in het westen de coöperatieve melkverwerking vrijwel niet van de grond kwam.

In het nu ruim twee jaar geleden verschenen boek 'Zuivelcoöperatie in Nederland' van de hand van de oud-secretaris van de Koninklijke Nederlandse Zuivelbond F.N.Z., de heer J. A. Geluk (bekend als 'het boek van Geluk'), waarin het ontstaan en de ontwikkeling van de coöperatieve zuivelindustrie tot omstreeks 1930 zijn beschreven, zijn ook een aantal pagina's gewijd aan de situatie in Zuid-Holland, Utrecht en zuidelijk Noord-Holland. Hierin wordt verhaald dat met name in het Zuid-Hollandse wei-degebied rond 1900 door groepjes veehouders wel enkele pogingen daartoe werden gedaan, maar dat de door hen gestichte fabriekjes praktisch niet levensvatbaar bleken.

Deze fabriekjes kwamen grotendeels als n.v. tot stand, maar zij werkten wel coöperatief. Door de heer Geluk is naarstig gepoogd het mislukken van de pogingen tot fabriekmatige zelfverwerking in het Zuid-Hollandse te analyseren en als waarschijnlijke oorzaak noemt hij o.m. het feit, dat men moest beginnen met kleine eenzijdig georiënteerde fabriekjes (boter en kaas), die tegen de gevestigde grootbedrijven en de melkhandel niet waren opgewassen.

Wat betreft die grootbedrijven is dan vooral bedoeld op de particuliere fabrieken voor de bereiding van gecondenseerde melk, die al aan het eind van de negentiende eeuw in westelijk Zuid-Holland tot stand kwamen (Hollandia Vlaardingen dateert van 1882 en wat later volgde als nevenbedrijf van de margarine-industrie industrie N.V. Van den Bergh's Condensed Milk Company of Holland te Rotterdam).

De particuliere industrie zag, volgens de heer Geluk, in deze boerenfabriekjes een opkomend gevaar voor eigen winstmogelijkheden. Door enige tijd hogere prijzen te gaan betalen dan voor zo'n boerenfabriekje mogelijk was, bleek alras dat de samenwerking van de boeren niet hecht genoeg was om daartegen stand te kunnen houden. Het gevolg dan was dat de aandelen werden verkocht en het fabriekje in particuliere handen kwam.

Maar hebben wij de heer Geluk goed begrepen, dan ziet hij als de meest essentiële oorzaak voor het niet van de grond komen van de coöperatieve melkverwerking in het westen, de sterke individualistische aard van de West-Nederlandse boer. Woordelijk schrijft hij hierover: 'Men moet hierbij bedenken dat de mentaliteit van deze boeren een andere is dan die in verder afgelegen streken. Zij hebben van geslacht op geslacht zaken gedaan met kooplui uit de stad, die er niet zelden op uit waren, de boer zijn producten afhandig te maken tegen een voordelig prijsje.

Hiertegen heeft de boer zich teweer gesteld en dit heeft van hem ook een slim koopmannetje gemaakt. Het is de vraag of hij daardoor altijd de hoogste prijs heeft gekregen, maar hij meende dat toch wel en dit heeft zijn individualisme versterkt. Hierdoor was hij minder ingesteld op samenwerking met zijn collega's, vooral wanneer hieraan financiële consequenties verbonden waren. Samenwerking in de bonden van melkveeouders, maar dan ook nog lang niet algemeen, was de verst strekkende vorm van organisatie, waartoe men in die tijd bereid was.'

Zelfkazerij en taxe-melken

Wij zijn het er helemaal mee eens, dat het sterke individualisme van de West-Nederlandse melkveehouder er toe heeft meegewerkt, dat de coöperatieve melkverwerking in het westen niet tot die ontwikkeling kwam als in vrijwel alle andere delen van het land. Naar onze mening mag echter óók niet vergeten worden, dat de situatie in het westen duidelijk verschilde met die in het noorden, zuiden en oosten van het land.

Een niet te verwaarlozen factor was stellig ook het grote aantal zelfkazende veehouders. Zij konden zich met hun mogelijkheid tot zelfverwerking tamelijk veilig voelen. Wanneer zij bij aflevering van de

melk in het voorjaar afgescheept werden met slechte prijzen, konden zij altijd hun kaasgereedschap wat vroeger voor de dag halen dan aanvankelijk de bedoeling was. En niet vergeten moet óók worden, dat het overgrote deel van de westerse melk in consumptie ging en dat de boer als uiterste middel altijd nog zelf met zijn rauwe melk de straat op kon gaan.

Bovendien hadden de consumptiemelk leverende veehouders te maken met een groot aantal afnemers (ca. 4000), die het met hun vaak uiteenlopende belangen ook lang niet altijd onderling eens waren. Tenslotte zij er nog op gewezen, dat het systeem van taxe-melken in het westen een aanmerkelijk hoger prijsniveau meebracht dan in andere delen van ons land voor de boeren gold. Waarmede wij bepaald niet willen suggereren, dat de westerse boer toen economisch gunstiger zat dan zijn collega elders, maar psychologisch was dit zeker in die tijd een factor van betekenis!

Het taxe-melken was slechts mogelijk met behulp van veel krachtvoer en door de veestapel voortdurend te vernieuwen. Stallen, waar de gehele veestapel eens per jaar of zelfs eens per halfjaar rouleerde kwamen veelvuldig voor. Het fokken van vee behoorde tot de uitzonderingen. De consumptiemelker was koopman en kocht voortdurend verse koeien, die andere gebieden afstootten. In die jaren was West-Nederland dan ook de vergaarbak voor tuberculeus vee en voor vee, dat melk produceerde met een laag vetgehalte. Dat lage vetgehalte deed er overigens weinig toe, omdat de melk toch per liter werd betaald.

crisis-maatregelen

In de dertiger jaren werd de Nederlandse boerenstand geteisterd door de grote landbouwcrisis, die zich eerst in de akkerbouwsector had geopenbaard, maar zich al spoedig ook in de veehouderij deed voelen. De zuivelprovincies, die - doordat zij grotendeels op de export georiënteerd waren - het eerst van de crisis te lijden kregen, gingen zich steeds meer voor de consumptiemelkmarkt in West-Nederland interesseren en het gevolg was, dat ook daar de prijzen schrikbarend kelderden.

Dit leidde er toe, dat in 1933 het westelijk consumptiemelkgebied door de regering werd afgesloten voor de import van melk uit andere gebieden, met uitzondering van betrekkelijk kleine hoeveelheden die de zogenaamde contingenthouders met oude rechten mochten blijven invoeren. Binnen het gebied mochten de melkinrichtingen uitsluitend consumptiecontracten afsluiten met taxe-gerechtigde veehouders, dus de veehouders die ook voorheen hun melk voor consumptiedoeleinden afleverden. Voor de taxe-hoeveelheid kreeg hij van zijn afnemer een melkprijs, die ongeveer een cent boven de Nederlandse zuivelwaarde lag. Voor de melk, die hij zomers boven taxehoeveelheid afleverde, ontving hij de overmelkprijs, terwijl boete werd opgelegd wanneer 's winters de afgesloten taxe niet werd gehaald.

Zowel buiten als binnen het westelijk consumptiemelkgebied ontstonden nogal bezwaren tegen de consumptiemelkregelingen van de Crisis-Zuivelcentrale (later Nederlandse Zuivelcentrale). De bestuursleden van de bonden van melkveehouders hadden het nog nooit zo moeilijk gehad als in die tijd. Het aantal vergaderingen was legio en de resultaten waren weinig bemoedigend, omdat elke veehouder uiteindelijk zelf moest trachten om een afnemer voor zijn melk te vinden. De niet bonafide melkhandelaren maakten van de toestand danig misbruik door contracten op een zo laag mogelijke taxe af te sluiten en zelfs werd ook wel een lagere dan de vastgestelde prijs bedongen. Soms werd ook een bepaald bedrag van een boer geëist bij het afsluiten van een contract.

Er ontstonden nogal eens grote achterstanden in de betalingen van het melkgeld. De bonden van melkveehouders verleenden hun leden rechtskundige bijstand om de achterstallige melkgelden te incasseren en hoewel dit vaak succes opleverde, gebeurde het toch ook, dat er totaal niets van terecht kwam. Een andere moeilijkheid was de overmelkprijs. De boven-taxemelk, die de boer aan zijn afnemer moest leveren, werd door deze vrijwel altijd aan een andere handelaar verkocht en die leverde deze overmelk weer in grote hoeveelheden door aan de industrie-fabrieken. Een gang van zaken, die voor de boer zeker driekwart cent per liter minder betekende dan bij rechtstreekse verkoop aan de industrie-fabrieken.

De grossiers en de bedrijven, die veel overmelk ontvingen, profiteerden hiervan geducht. De westnederlandse boeren betreurden het dan ook geenszins, dat in 1938 aan die regelingen een einde kwam. Er ontstonden toen, door de bedrijfsgenoten in het leven geroepen, organisaties, die onder toezicht van de regering de regelingen gingen voortzetten.

C.M.C. en A.V.M.

Aan boerenzijde ontstond in 1938 de Consumptie-Melk-Centrale (in de wandeling: de 'oude' C.M.C.) en aan de kant van de handel de Algemeene Vereeniging voor Melkvoorziening (A.V.M). Deze organisaties van bedrijfsgenoten droegen het karakter van publiekrechtelijk orgaan. Zij ontleenden hun bevoegdheden aan het crisismelkbesluit. Dit crisismelkbesluit verbood de handel in melk, tenzij men was aangesloten bij de A.V.M.

Alle melkhandelaren waren dus genoodzaakt zich te organiseren in de A.V.M. en zich te onderwerpen aan de bestuursbesluiten van deze organisatie, die - vooral op het gebied van de verbruikersprijzen - de goedkeuring behoeften van de regering. De A.V.M.aangeslotenen mochten de melk slechts betrekken van veehouders, die aangesloten waren bij de C.M.C., zodat ook alle consumptiemelkers onder de jurisdictie kwamen te vallen van het bestuur van de C.M.C. Veranderde er dus in organisatorisch opzicht zeer veel, wat de regelingen betreft werd in het oude spoor voortgegaan. De C.M.C. ging door met de in 1933 ingestelde kwaliteitsbetaling, stelde de bestrijding van de tuberculose verplicht en bevorderde het produceren van wintermelk.

Weliswaar niet door middel van taxicontracten, maar met een systeem van wintermelktoeslagen. Bij de C.M.C. sloten zich niet alleen de 8.500 taxe-gerechtigde veehouders van voorheen aan, maar ook ongeveer 2.500 industriemelkleveranciers en circa 500 zelfkazers. De C.M.C. plaatste een groot deel van de melk voor consumptiedoeleinden, maar moest toch ook - vooral in voorjaar en zomer - een belangrijk deel van de melk aan industrie-fabrieken verkopen. De opbrengst van al deze melk werd 'gepooled' en iedere C.M.C.-aangeslotene, ongeacht of de op zijn bedrijf gewonnen melk voor consumptie- of industriedoeleinden was bestemd, ontving eenzelfde prijs, met dien verstande dat kwalitatieve en kwantitatieve (wintermelk)-prestaties beloond werden.

Zonder enige twijfel kan worden gesteld, dat bij het ontstaan van de 'oude' C.M.C. en de A.V.M. een geheel nieuw tijdperk voor het westelijk consumptiemelkgebied werd ingeluid.

J. Ruiter

Tweede deel: van oude naar nieuwe C.M.C.

Op 24 november 1940, dus tijdens de Duitse bezetting, werd in ons land de melkstandaardisatie ingevoerd. Voor West-Nederland betekende dat een complete omwenteling. Tot op dat ogenblik hadden de veehouders bij de aflevering van hun melk te maken gehad met ongeveer 4000 afnemers. Bij de invoering van de melkstandaardisatie werd dit aantal in één klap gereduceerd tot 400, omdat de Keuringsdiensten van Waren maar 400 standaardisatievergunningen uitreikten. Daar bleef het echter niet bij, want in West-Nederland had men niet alleen een vergunning van de Keuringsdienst van Waren nodig maar ook van de A.V.M. De A.V.M. stelde wat zwaardere eisen en reduceerde het aantal vergunningen van 400 tot 160.

De melkstandaardisatie bracht noodzakelijkerwijze de uitbetaling naar vetgehalte met zich mede. Hier tegen bestond onder de melkveeouders grote oppositie. Zij beschouwden die betalingswijze als de ondergang van het bedrijf en zij hielden hun hart vast voor wat er bij de eerste uitbetaling uit de bus zou komen. De C.M.C. besloot om de uitbetaling naar gehalte aan vet heel geleidelijk in te voeren. Begonnen werd met slechts 1/3 gedeelte van de melkprijs op vetbasis uit te betalen en 2/3 als grondprijs. Na enige maanden ging de vetprijs echter 2/3 van de melkprijs innemen. Het viel de boeren over het algemeen stukken mee.

Men zag er de billijkheid spoedig van in en, hoewel er natuurlijk altijd ontevreden waren, wilde het merendeel na enige tijd deze betalingswijze niet meer kwijt! Natuurlijk onderging de melkveehouderij in héél Nederland de invloed van de oorlogsomstandigheden, maar zeker is die invloed nergens zo groot geweest als in het westen. De inkrimping van de veestapel was in West-Nederland met zijn grote veedichtheid (men sprak destijds van 'etagekoeien') het sterkst. Het taxe-melken kwam volkomen in het gedrang door gebrek aan krachtvoer. Daarnaast leidden de uitbetaling naar vetgehalte en de hoge prijzen voor gebruiksvee er toe, dat ook de consumptiemelker zich in de fokrichting ging bewegen. Het bedrijf werd dan ook steeds minder intensief. Er werd over het jaar genomen minder gemolken en vooral: er werd des winters nog maar heel weinig gemolken.

Het onderscheid tussen C.M.C.-boeren en andere boeren had praktisch geen betekenis meer. Van vrijwel alle boeren was de melkproductie hard nodig voor de consumptie. Ook de zelfkazers werden, wat hun kaasproductie betreft, meer en meer aan banden gelegd. De grens rond het westelijk gebied had geen wezenlijke betekenis meer. Grote hoeveelheden melk werden, vooral des winters, ingevoerd.

prijstelling en zóne-regeling

De hogere consumptiemelkprijzen van vóór de oorlog in het westen vonden hun rechtvaardiging in de omstandigheid, dat er in de winter veel melk voor moest worden geproduceerd en de kostprijs van deze melk hoger lag. Maar zoals reeds werd opgemerkt, maakten de oorlogsomstandigheden het wintermelken praktisch onmogelijk. Toch handhaafde de overheid, op grond van de grotere ontwrichting voor het melkwinningsgebied der grote steden, een meerprijs van een cent per kg. Dit gebied was de zogenaamde eerste zóne. Er kwam echter ook nog een tweede zóne als overgangsgebied waar de meerprijs een halve cent bedroeg ten opzichte van de prijs buiten de zónes.

Deze zone-regeling kreeg zijn beslag in de zomer van 1943. De 2e zóne omvatte het gebied rondom Gouda en Woerden, de Lopikerwaard, de Krimpenerwaard en het westelijk gedeelte van de Alblasserwaard. Binnen iedere zóne werd geen onderscheid meer gemaakt, en kon ook niet meer gemaakt worden, tussen consumptiemelkers en industriemelkleveranciers. Alle melk van de 1^e zóne bracht een cent extra op; alle melk van de 2^e zóne een halve cent. Deze regeling duurde voort tot 1946.

Door ingrijpen van de overheid bleef er gedurende de oorlogsjaren steeds minder over van de zelfstandigheid van de A.V.M. en de C.M.C. In 1942 werden de bevoegdheden van de A.V.M. overgedragen aan het Bedrijfschap voor Zuivel. Dat gebeurde weliswaar niet met de bevoegdheden van de C.M.C., maar ook deze organisatie kon weinig meer bereiken en ging meer en meer het karakter dragen van een administratiekantoor, dat de regelingen van de overheid mee hielp uitvoeren.

Intussen was als gevolg van de verplichte standaardisatie het aantal melkinrichtingen steeds verder ingekrompen. Kort na de invoering zagen verschillenden in, dat zij - ondanks de verkregen vergunning - toch niet geschikt waren voor het vervullen van hun functie en zo waren er na enkele maanden nog maar 130 standaardisatiebedrijven over. Daarbij waren er nog velen die zelfs geen boter konden bereiden, wat naast de standaardisatie toch wel een vereiste was. Toen dan ook een door de directeur-generaal van de voedselvoorziening ingestelde commissie (de commissie Boekel) de bedrijven onder de loep nam, verdwenen er wederom een dertigtal.

Het was deze steeds verdergaande concentratie, die met name de voormannen van de melkveehouders ernstig aan het denken zette. Men beseftte zeer goed, dat de verplichte standaardisatie ook na de oorlog zou blijven bestaan en dat de situatie van vroeger niet meer zou terugkeren. De overtuiging groeide, dat de West-Nederlandse boerenstand tegenover die sterke concentratie een stevige organisatie moest stellen.

oude en nieuwe C.M.C.

Dat de oude C.M.C. ongeschikt werd geacht, om na de oorlog als organisatie van de veehouders te blijven voortbestaan, is heel begrijpelijk. Immers, de oude C.M.C. bestond bij de gratie van de overheid en was in feite een soort publiekrechtelijk orgaan. De boeren waren geen lid maar aangesloten. De leden van de oude C.M.C. waren de standsorganisaties, de melkveehouderbonden en de gezamenlijke veilingen. Maar wat de oude C.M.C. het gros van de West-Nederlandse melkveehouders in de korte tijd van haar bestaan in ieder geval wél bijgebracht had was het besef, welk een kracht kan uitgaan van gezamenlijk optreden. Van de moeilijkheden, waarmee de individuele boer vóór 1938 vaak te maken had om zijn melk aan de man te brengen, was na 1938 geen sprake meer.

Over wanbetaling, zoals vóór 1938 herhaaldelijk voorkwam, behoefde hij zich na 1938 geen zorgen meer te maken. Ook de boer, wiens melk niet voor consumptiedoeleinden geplaatst kon worden, kreeg na 1938 de volle prijs. Uit de meerprijs zonderde de oude C.M.C. namelijk een gedeelte af om daarmee de industriemelk zo nodig op te trekken. Overigens leverde de gezamenlijke afzet van de industriemelk in de jaren 1938 en 1939 veel betere resultaten op dan in de jaren daarvoor, toen veel melk tegen afbraakprijzen over de veilingen werd verkocht.

Gevolg gevend aan de gerijpte overtuiging, dat direct na de oorlog door de gezamenlijke West-Nederlandse melkveehouders zou moeten worden beschikt over een uit eigen kracht en eigen initiatief geboren organisatie, die niét steunde op een of ander voorschrift van de overheid, werd in april 1944 door 74 voormannen de Coöperatieve Melkafzet Centrale g.a. opgericht. Bij afkorting dus weer de letters C.M.C., die een duidelijke goodwill bij de melkveehouders in het westen hadden verkregen. Dat bleek dan ook alras bij de propaganda onder de boeren om als lid toe te treden. Hoewel de organisatie zo lang de oorlog nog duurde helemaal niet naar buiten optrad, hadden enkele maanden na de oprichting al vele duizenden zich voor het lidmaatschap aangemeld.

na de bevrijding

Tijdens de oorlog maakten de benzineschaarste en de kolennood het voor de overheid noodzakelijk om zuivelfabrieken te sluiten en melkwinningengebieden in te stellen, waardoor vele veehouders van hun oorspronkelijke fabriek werden overgeheveld naar een andere. Dat was in heel Nederland het geval, maar nergens waren deze ingrepen zo vergaand als in het westen.

Al voordat de provinciale voedselcommissarissen (en later het Bedrijfschap voor Zuivel) in de jaren 1941/1942 ingrepen, was de melkstroom in West-Nederland in belangrijke mate omgelegd. Immers, de overeenkomst tussen A.V.M. en oude C.M.C. hield in, dat alle melk aan consumptiemelkbedrijven moest worden geleverd, wanneer die melk voor consumptie nodig was. De melk van duizenden veehouders, die voorheen aan industriefabrieken werd afgeleverd, ging rechtstreeks naar melkinrichtingen. Dat ging heel gemakkelijk, omdat er geen directe band was tussen veehouders en fabriek. De oude C.M.C. was de tussenschakel. De boeren leverden aan de oude C.M.C. en deze verkocht de melk aan de fabrieken.

In de rest van Nederland lag de situatie anders. Daar behielden de industriefabrieken rond de grote steden, die als aanvullingsmelkleveranciers van de stedelijke melkinrichtingen waren ingeschakeld, toch

hun melkleveranciers. Ook de vaststelling van de zóne-grenzen in 1943 droeg de sporen van de rechtstreekse omlegging naar melkinrichtingen van melk, die voorheen aan de industriefabrieken werd geleverd. De 2e zóne ging melkwinningsgebieden omvatten van fabrieken met een overwegend industrieel karakter.

Ingevolge het C.M.C./A.V.M.-contract waren deze melkwinningsgebieden in de jaren vóór 1943 drastisch ingekrompen, zodat de industriefabrieken aldaar bij de instelling der zónegrenzen abnormaal weinig melk ontvingen. Toen de bevrijding aanbrak was dus overal in Nederland de relatie tussen boer en fabriek bevroren en het ligt voor de hand, dat daarin niet op stel en sprong verandering kon worden gebracht. Die situatie bleef gehandhaafd tot maart 1946. Toen kondigde het Bedrijfschap voor Zuivel aan, dat de boer weer vrij zou zijn in de keuze van afnemers, met dien verstande echter dat die vrijheid voorlopig nog niet voor het westen gold. West-Nederland volgde pas vijf maanden later. Inmiddels was de nieuwe coöperatieve C.M.C. met haar werkzaamheden ten behoeve van haar leden (ruim 9000 in getal) begonnen. In december 1945 werden namelijk de bevoegdheden en opdrachten van de oude C.M.C. ingetrokken. Essentieel was vooral het overheidsvoorschrift, dat in de 1^e zóne het melkgeld centraal door de oude C.M.C. aan de veehouders moest worden betaald en toen deze wettelijk voorgeschreven centrale betaling kwam te vervallen, was het moment daar voor de nieuwe C.M.C. om haar vleugels te gaan uitslaan. Dat was op 23 december 1945.

de vuurproef

Zoals eerder werd beschreven was de A.V.M. - de organisatie van de melkhandel - in de oorlog ter ziele gegaan. Begrijpelijk was alleszins, dat met name de standaardisatiebedrijven tegenover de grote verkooporganisatie van de boeren een inkooporganisatie van de bedrijven wilden stellen. Vandaar dat ertoe werd overgegaan om de I.I.V. - de Industrie-Inkoop Vereniging - nieuw leven in te blazen. Deze I.I.V. was omstreeks 1939 opgericht door de industriefabrieken in West-Nederland onder leiding van de heer G. J. Blink, die ook voorzitter was van de A.V.M. Vóór de oorlog kwam de I.I.V. echter niet op gang, maar na de bevrijding werd deze organisatie van stal gehaald en trad ook het merendeel van de melkinrichtingen toe. Het ging toen dus niet meer uitsluitend om het inkopen van industriemelk, maar vooral ook om het gezamenlijk inkopen van consumptiemelk. Later werd deze organisatie omgedoopt in M.I.V. - Melk-Inkoop-Vereniging.

Dat het optreden van de nieuwe C.M.C. door de I.I.V. niet met gejuich kon worden begroet is duidelijk. Weliswaar had de nu geheel zelfstandig opererende boerenorganisatie zich aangekondigd als alleen maar melkverkopende vereniging (ook in de statuten stond toen nog niets over be- en verwerking van melk), maar heel begrijpelijk was, dat men aan de kant van de particuliere fabrieken op dat punt de nodige twijfels koesterde. En bepaald niet ten onrechte, zoals de geschiedenis heeft geleerd. De vraag is alleen in hoeverre juist de obstructie, die de I.I.V. al direct bij het eerste optreden van de nieuwe C.M.C. meende te moeten voeren, de omschakeling heeft bevorderd van louter melkafzetvereniging naar de organisatie, die zich heel bewust ook op het terrein van de be- en verwerking van de melk is gaan bewegen. Feit is in ieder geval, dat de nieuwe C.M.C. onmiddellijk de vuurproef moest doorstaan, omdat de I.I.V. haar leden/melkinrichtingen voorschreef om het melkgeld niet aan de coöperatie maar rechtstreeks aan de boeren uit te betalen, tenzij er een volmacht werd getoond, waarin het individuele C.M.C. lid zijn vereniging machtigde om het geld in ontvangst te nemen.

In enkele dagen moest de C.M.C. toen ruim 9000 machtigingen bij de leden ophalen. Deze obstructie van de I.I.V., kennelijk bedoeld om de jonge coöperatie direct een dreun te geven, mislukte compleet.

Coöperatieve Melkcentrale g.a.

Was het eerste optreden van de in de I.I.V. georganiseerde melkverwerkende bedrijven tegenover de jonge boerencoöperatie een tactische miskleun; de verzoeningspoging, die kort daarna werd ondernomen, muntte al evenmin uit door tact en psychologisch inzicht. Voorgesteld werd namelijk om tot een gezamenlijk werkprogramma te komen, waarbij de C.M.C. zich uitdrukkelijk zou moeten onthouden van het exploiteren van melkinrichtingen en zuivelfabrieken.

Zelfs al zouden bestuur, directie en ledenraad op dat moment die kant hebben uit gewild, dan ontbrak eenvoudig iedere mogelijkheid daartoe. Immers, de coöperatie was gestart zonder enige bezitting en de leiding had de handen al meer dan vol met te zorgen voor een behoorlijk bussenpark, daar de eerste

stap naar wat meer onafhankelijkheid voor de West-Nederlandse melkveehouders was geweest om de melk franco fabriek te gaan verkopen en het melkvervoer zelf ter hand te gaan nemen. Bovendien was het zelf be- en verwerken van melk toen beslist nog geen haalbare trek bij de meerderheid van de leden.

Niet alleen de bereidheid tot vorming van een behoorlijk werkkapitaal door tegoedschrijving op ledenrekening van ieders aandeel in gevormde saldi (gestart werd met het saldo van het boekjaar 1946/1947), maar ook de instemming van de grote meerderheid der leden tot de aankoop van een vier-tal bestaande fabriekjes in de loop van 1947²⁾ werden naar onze stellige overtuiging in niet geringe mate bevorderd door de weinig tactvolle houding van de I.I.V. bij de start van onze vereniging. De klap op de vuurpijl was tenslotte de strijd, die in augustus 1946 ontbrandde over de te betalen melk-prijs, nadat het Bedrijfschap voor Zuivel ook in het westen aan de bevrozing een einde maakte en van verplichte levering aan een bepaalde fabriek geen sprake meer was.

De koerswijziging, die de aankoop van de genoemde vier fabriekjes inhield, bracht uiteraard de noodzaak mee tot een statutenwijziging, waarbij in de doelstelling van de vereniging naast het verhandelen van de melk der leden ook het be- en verwerken daarvan werd opgenomen. De Coöperatieve Melkafzet Centrale g.a. werd: Coöperatieve Melkcentrale g.a.

meer eigen verwerkingsmogelijkheid

Met de aankoop van de vier kleine fabrieken in 1947 was door de in de C.M.C. coöpererende West-Nederlandse melkveehouders een eerste stapje gezet op de weg naar zelfverwerking van de melk. Een stapje, dat in verhouding tot de totale hoeveelheid melk der leden wezenlijk nog maar bitter weinig te betekenen had! Temeer was dit het geval, omdat de inkrimping van het aantal afnemers van melk in het westen ook na 1945 doorgang vond. In 1948 waren er nog ongeveer 80 melkverwerkende bedrijven, waarvan echter vele door zilveren koorden met elkaar waren verbonden.

Naast de reeds eerder bestaande complexen als V.Z., Rotterdamse Melkinrichting en Residentie Melkinrichting (het V.Z./R.M.I.-concern); Galak, Hollandia Vlaardingen, Hollandia Purmerend en Aurore Rotterdam behorende tot het Nestlé-concern; Sierkan Den Haag, Sierkan Haarlem, Oud-Holland Bodegraven en Nieuw-Holland Woerden, die het Sierkan-complex vormden, waren er nog diverse concentraties ontstaan. In Vlaardingen bijvoorbeeld waren de naast Hollandia nog bestaande vijf standaardisatiebedrijven samengesmolten in de Vlaardingse Melkcentrale. Hetzelfde was het geval met een drietal standaardisatiebedrijven in Amersfoort; het Albert Heynconcern had zich inmiddels ook in de melk begeven en exploiteerde via de dochteronderneming Sterovita drie bedrijven in Amsterdam, twee in Rotterdam, en een in Delft, Dordrecht en Breukelen; in Gooi-en Eemland waren er van de zestien oorspronkelijk aanwezige standaardisatiebedrijven vijftien in verschillende étappes geconcentreerd tot de Verenigde Gooise Melkbedrijven (V.G.M.).

Dat bestuur en directie van de C.M.C. zich bij deze ontwikkeling niet zo bijster op hun gemak voelden ligt wel voor de hand en het was ook met volle instemming van de algemene vergadering (ledenraad), dat ook na 1947 iedere reële kans tot vergroting van de eigen verwerkingsmogelijkheid heel serieus werd overwogen en zo mogelijk ook gegrepen. In 1948 was dat het geval met het enige buiten de V.G.M.-concentratie gebleven standaardisatiebedrijfje 'Gooiland' te Naarden.

Het was de aankoop hiervan, die later de brug vormde voor de participatie van de C.M.C. in de Verenigde Gooise Melkbedrijven.

belangengemeenschappen

Nu het woord participatie is gevallen, is het voor een goed begrip van belang, toch ook even stil te staan bij de samenwerking op langere termijn met particuliere ondernemingen, die de C.M.C. in feite al direct bij de start in 1945 voorstond en ook nastreefde. Deze samenwerking in de vorm van zoge-

²⁾ N.V. Stoomzuivelfabriek 'Delfland' te Naaldwijk; Coöperatieve Melkinrichting en Zuivelfabriek 'Zaanstreek' te Wormerveer Coöperatieve Melkinrichting en Zuivelfabriek 'De Hoop' te Assendelft; N.V. Zuivelfabriek 'De Planeet' te Spijkenisse

naamde belangengemeenschappen was gebaseerd op de reële situatie, dat de C.M.C. beschikte over een grote hoeveelheid grondstof en geen of praktisch geen eigen verwerkingsapparatuur; de particuliere fabrieken beschikten over gebouwen en apparatuur om melk tot producten te verwerken. De belangovereenkomsten hielden in dat de C.M.C. de grondstof leverde voor een gefixeerde prijs en de fabriek naast de normale kosten een redelijke kapitaalsvergoeding ontving. Een eventuele, dan nog resterende, winst werd volgens een vastgestelde formule verdeeld tussen beide partijen.

Het ligt voor de hand dat dergelijke overeenkomsten het eerst tot stand kwamen met particuliere bedrijven, die zich na de oorlog niet bij de I.I.V. hadden aangesloten. In het boekjaar 1947/1948 waren 30 van de nog 80 bestaande melkverwerkende bedrijven in West-Nederland geen lid van de I.I.V.. De situatie was toen zo, dat ca. 75% van alle C.M.C.-melk naar I.I.V.-bedrijven ging; ca. 10% werd verkocht aan buiten I.I.V.-verband staande consumptiemelkbedrijven en ca. 15% werd geleverd aan niet bij de I.I.V.. aangesloten industriefabrieken.

De eerste belangengemeenschap ging de C.M.C. aan met de industriefabrieken 'Oud-Holland' te Bodegraven en 'Nieuw-Holland' te Woerden, waarvan destijds de heer J. de Mars directeur was. Deze samenwerking startte voor een jaar, als proef, op 1 mei 1946, maar reeds in november 1946 werd de overeenkomst verlengd tot 1 mei 1952.

Nadien volgden geleidelijk meer van deze samenwerkingsvormen op lange termijn, gaandeweg uitgebreid met financiële deelneming door de C.M.C. Bij herhaling kwam het ook voor, dat ter verkrijging van een financiële deelneming in een particuliere onderneming of om andere redenen een inmiddels verworven eigen verwerkingsmogelijkheid weer werd prijsgegeven.

Wij noemden reeds 'Gooiland' te Naarden, dat bij financiële deelneming in de Verenigde Gooise Melkbedrijven te Hilversum door de C.M.C. werd ingebracht. Hetzelfde gebeurde met de N.V. Melkinrichting 'Aurora' te Rotterdam, die als productiebedrijf werd stilgelegd en waarvan het detailapparaat overging naar het R.M.I./V.Z.-concern, toen de C.M.C. daarin voor 50% ging deelnemen. De deelneming in de N.V. 'De Sierkan' te Haarlem ging gepaard met de inbreng van alle in C.M.C.-bezit zijnde aandelen van de N.V. Melkinrichting 'De Landbouw' te Haarlem, die daarna ook als productiebedrijf werd opgeheven. De verkoop van de C.M.C.-fabriek te Naaldwijk aan onze 50% -deelneming N.V. 'De Combinatie' was een kwestie van rentabiliteitsverbetering.

1960 - 1970

De technologische ontwikkeling en de noodzaak tot steeds verdergaande automatisering door de als maar voortschrijdende kostenstijgingen hebben de laatste tien jaar bij industrie, handel en bankwezen in de westerse wereld enorme concentraties tot gevolg gehad. Ook de Nederlandse melk- en zuivelindustrie kon daaraan natuurlijk niet ontkomen en allerwegen zijn de fusies dan ook niet van de lucht geweest. West-Nederland is bij die ontwikkeling zeker niet achtergebleven en het was de C.M.C., die daarbij een zeer voorname rol heeft gespeeld.

Zij kon dit doen krachtens haar in de loop der jaren verworven invloed in tal van - meestal in concurrentie met elkaar staande - ondernemingen; zij moest dit doen krachtens haar doelstelling:

de inkomenspositie van de West-Nederlandse melkveehouders zo veilig mogelijk stellen en brengen op een zo redelijk mogelijk niveau.

Als kernpunten voor de ontwikkeling in de jaren 1960-1970 kunnen stellig worden genoemd: de bundeling van de afdelingen 'Melk' en 'Miland' van de coöperatieve handelsvereniging 'De Producent' met de C.M.C. per 1 januari 1960; de oprichting van de N.V. Nederlandse Melk-Unie in oktober 1961; het samengaan van de C.M.C.-fabrieken te Assendelft en Wormerveer met de N.V. Melkinrichting Velsen en de N.V. Melkinrichting en Zuivelfabriek Gebr. Schaft te Oostzaan in Melkcentrale Velsen Zaanstreek N.V., die in het voorjaar van 1967 tot stand kwam; de oprichting van de Centrale Melk Maatschappij N.V. eind december 1967, waarin de samenwerking tussen de N.V. Melkinrichting 'De Combinatie' en Coöp Vooruitgang te Rotterdam gestalte kreeg; het geslaagde bod van de C.M.C. op de aandelen van de inmiddels zeer sterk gegroeide N.M.U. in februari 1968; de overname van alle aandelen N.V. Melkcentrale Amersfortia door de C.M.C. in mei 1968 en de overname van de N.V. De Roomboterfabriek 'De Vooruitgang' te Woudenberg in het najaar van 1968 door de N.M.U., die intus-

sen grotendeels C.M.C.-bezit was geworden. Maar het grote hoogtepunt was vanzelfsprekend de integratie van de C.M.C.-meerderheidsbelangen in één concern op 30 mei 1969.

Met deze en de op pagina's 9 t/m 11 gepubliceerde schets hebben we getracht een beeld te construeren van hetgeen zich in West-Nederland op melk- en zuivelgebied heeft afgespeeld in het verre en meer nabije verleden. Natuurlijk is deze beschouwing, die - gegeven de ter beschikking staande ruimte - niet meer kon zijn dan een opsomming van fragmenten, verre van volledig. Wij hopen niettemin de geïnteresseerde lezer(es) hiermede toch wel zoveel feitenkennis te hebben verschaft, dat een behoorlijke kijk is verkregen op de achtergronden van het ontstaan en de ontwikkeling van de C.M.C. van simpele melkafzetvereniging naar een coöperatieve industriële melk- en zuivelonderneming, die tot één van de belangrijke middelgrote industrieën van Nederland mag worden gerekend!

J. Ruiter